

การศึกษาแนวทางการออกแบบพุทธศิลป์สถาปัตยกรรมไทยรัชกาลที่ 9

นายศุภวัฒน์ หิรัญธนวิวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-3528-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I2217803X

A STUDY ON DESIGN DIRECTIONS OF THAI BUDDHIST ARCHITECTURE
IN THE REIGN OF KING RAMA IX

Mr.Suphawat Hiranthanawiwat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirments
for the Degree of Master of Architecture Program in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Academic Year 2005

ISBN 974-17-3528-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาแนวทางการออกแบบพุทธศิลป์สถาปัตยกรรมไทย รัชกาลที่ 9

โดย

นายศุภวัฒน์ หิรัญธนวิวัฒน์

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

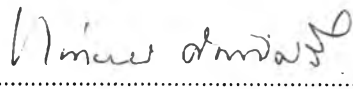
ศาสตราจารย์ผู้สดี ทิพทัส

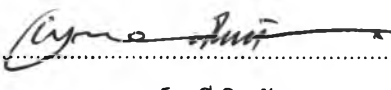
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

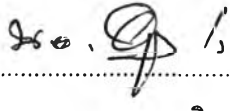

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์เลอสม สถาปิตานนท์)

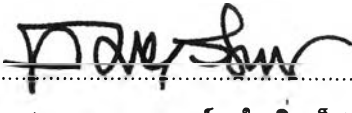
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิฎกโชติ สุวรรณศิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ผู้สดี ทิพทัส)

.....กรรมการ
(นาวาอากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมใจ นิมเล็ก)

ศุภวัฒน์ หิรัญธนวิวัฒน์ : การศึกษาแนวทางการออกแบบพุทธศิลป์สถาปัตยกรรมไทย รัชกาลที่ 9.
(A STUDY ON DESIGN DIRECTIONS OF THAI BUDDHIST ARCHITECTURE IN THE REIGN
OF KING RAMA IX) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ม.ร.ว.เน่งน้อย ศักดิ์ศรี, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ศ.มุสดี ทิพพัส, 450
หน้า. ISBN 974-17-3528-6.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อรวบรวมผลงานการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยประเภทพระเจดีย์
พระอุโบสถ และพระวิหาร ซึ่งออกแบบโดยสถาปนิกผู้ได้รับคัดเลือกเป็นศิลปินแห่งชาติ หรือปฏิบัติงานใน
สถาบันการศึกษา รวม 8 ท่าน ทำการศึกษาแนวทางการออกแบบของสถาปนิกแต่ละท่าน รวมทั้งศึกษา
ลักษณะร่วม และลักษณะต่างในงานออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 9 โดยผลงานที่นำมาเป็น
กรณีศึกษาต้องสร้างในสมัยรัชกาลที่ 9 และมีที่ตั้งในประเทศไทย ข้อมูลที่ได้มา นำมาทำการแยกพิจารณาเป็น
หัวข้อ ดังนี้ แนวความคิดในการออกแบบ, ประวัติความเป็นมาของวัด และสถาปัตยกรรมที่ทำการศึกษา, การ
เลือกที่ตั้งอาคาร, แผนผังอาคารกับหน้าที่ใช้สอย, รูปแบบสถาปัตยกรรม, สีและวัสดุในการตกแต่งอาคาร, ระบบ
โครงสร้างและเทคนิควิธีการก่อสร้าง, แสงและที่ว่างภายในอาคาร

จากการศึกษา พบว่ารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน มีความหลากหลาย อันเกิดจากความ
เปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบกับการศึกษาในหลักสูตรสถาปัตยกรรม ส่งผลให้สถาปนิกมี
อิสระทางความคิดในการออกแบบตามลักษณะเฉพาะของตนเอง อย่างไรก็ตาม แนวทางการออกแบบยังคง
ดำเนินแนวทางตามรอยเท้าครู ซึ่งแบ่งเป็น ครูผู้เป็นบุคคล และครูที่เป็นสถาปัตยกรรมในอดีต

ในด้านพัฒนาการแยกพิจารณาตามประเภทอาคาร ดังนี้ พระอุโบสถ มีการสร้างมากที่สุด เพราะถือเป็น
เป็นอาคารประธานของวัด ปัจจุบันมีการใช้งานภายใต้ขั้นฐาน ซึ่งยกสูงเป็นพื้นที่อเนกประสงค์, พระเจดีย์ ใน
ปัจจุบันนอกจากเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุแล้ว ยังมีประโยชน์ใช้สอยเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนหน้าที่การ
ใช้งานเป็นพิพิธภัณฑ์, พระวิหาร มีการสร้างน้อยที่สุด เพราะประโยชน์ใช้สอยอย่างในอดีตได้ย้ายไปใช้ที่พระ
อุโบสถและศาลาการเปรียญแทน พระวิหารจึงมีหน้าที่เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเพียงอย่างเดียว

แนวทางการออกแบบพุทธศิลป์สถาปัตยกรรมไทย รัชกาลที่ 9 แยกพิจารณาได้เป็น 2 แนวทาง คือ
แนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยซึ่งสืบทอดแนวทางจากอดีต ลักษณะที่ชัดเจนที่สุด คือ รูปแบบ
สถาปัตยกรรมและองค์ประกอบสถาปัตยกรรม อีกทั้ง วัสดุในการประดับตกแต่ง, แสงและการระบายอากาศ
และระบบสัญลักษณ์ อีกแนวทางหนึ่ง คือ แนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบัน
ได้แก่ ระบบโครงสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กโดยใช้เทคนิควิธีการสมัยใหม่ และเริ่มมีการ
ใช้โครงสร้างเหล็ก รวมทั้งระบบการใช้สีและวัสดุในการประดับตกแต่ง และระบบการตกแต่งภายใน

ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2548.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4574199025 : MAJOR ARCHITECTURE

KEY WORD: THAI BUDDHIST ARCHITECTURE IN THE REIGN OF KING RAMA IX

SUPHAWAT HIRANTHANAWIWAT: A STUDY ON DESIGN DIRECTIONS OF THAI BUDDHIST ARCHITECTURE IN THE REIGN OF KING RAMA IX. THESIS ADVISOR: PROF. M. R. NAENGOI SAKDISRI, THESIS COADVISOR: PROF. PHUSADEE TIPATAS, 450 pp. ISBN 974-17-3528-6.

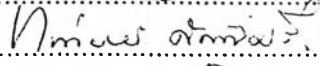
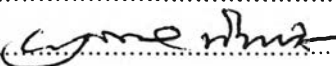
This research aims to gather information on a variety of pagoda, church, and monastic Thai Buddhist architectural styles. The works of eight architects, seven national artists and one educationalist are included in this study.

The emphasis of the study is on each artist's design direction, which is also compared and contrasted with that of other Thai architectures in the reign of King Rama IX. The works selected for the study are those built in this reign and located in the Kingdom of Thailand. The nine dimensions of design directions explored in this study are design concept; temple history in relation to architecture; selection of architecture location; architecture layout and function; architectural style; color and materials used for decoration; structural system and construction technique; light and space of architecture.

When analyzed according to the above classifications, the church architectural style is identified in the majority of the buildings studied because of its principal role in temples. For example, its basement is nowadays used multi-functionally. The pagoda architectural style ranks second. In addition to being used for installing relics of Buddha, it may serve other functions like that of a museum. Lastly comes the monastic architectural style, of which uses have now been replaced by those of church and Sala Kanparien. Therefore, it serves only for installing the Buddha image.

The design directions of present-day Thai buildings are varied, resulting from a change in socio-economic conditions. Such a variation is also a consequence of the architects' education, which has helped them to develop conceptual freedom in their design. However, their design directions still follow those of their masters, which mean both person masters and past architecture masters.

The nine design-direction dimensions can be classified as those following traditional design directions and those emerging in modern times. The elements that still follow the traditional design directions include the general architectural style and the element of architecture, decoration materials, light and ventilation systems, and symbolic systems. In comparison, modern trends are expressed in the structural systems that are now used. These include concrete reinforcement, the use of a steel structure, the color and materials used for decoration, and the interior architectural style.

Department of Architecture..... Student Signature
Field of study Thai Architecture..... Advisor Signature
Academic Year 2005..... Co-Advisor Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือ และการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งของ ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี ประธานกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ นาวาอากาศเอก อาวุธ เงินชูกลิ่น, รองศาสตราจารย์ สมใจ นิ่มเล็ก และอาจารย์เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี ซึ่งได้ให้คำปรึกษาและร่วมเป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ และให้ข้อมูล อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่ สถาปนิกผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 8 ท่าน ผู้สร้างสรรคงานสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลงานการออกแบบมาเป็นกรณีศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอแสดงความขอบคุณผู้ที่ได้ช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อันได้แก่

อาจารย์ประจำ แสงสายัณห์, อาจารย์พงศกร ยิ้มสวัสดิ์ และคุณปิยนุช สุวรรณคีรี ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำในการศึกษาหาข้อมูล โดยเฉพาะขั้นตอนการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

คุณนภัส ขวัญเมือง ที่ได้เอื้อเฟื้อข้อมูลและภาพถ่ายเส้นประกอบวิทยานิพนธ์ คุณอาทิตย์ ลิ้มมัน, คุณสุรยุทธ วิริยะดำรงค์, คุณธีรชัย ลีสุรพลานนท์ และคุณนฤพร เสาวนิตย์ ที่ช่วยให้คำปรึกษา และเป็นเพื่อนร่วมรุ่นที่ดียิ่ง

คุณณรงค์ฤทธิ์ ทองแสง, คุณสัณชัย ลุงรุ่ง และคุณทรงยศ เสมะกนิษฐ ที่ได้ร่วมเดินทางในการสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนาม และร่วมเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

คุณพธีรวัฒน์ และคุณแมนวลละออ ที่คอยให้กำลังใจ และที่สำคัญเอื้อเฟื้อยานพาหนะในการเดินทางเก็บข้อมูล ตลอดจนสนับสนุนทุนทรัพย์ในการทำวิจัย จนจบการศึกษาในระดับปริญญาโทมาบัดนี้ ซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในพระคุณนี้อย่างหาที่เปรียบมิได้

คุณณัฐิณี ไช้แก้ว ที่ช่วยตรวจทานด้านการใช้ภาษา และ คอยให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่มีได้เอ่ยนามซึ่งได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือ จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ญ
สารบัญภาพลายเส้น	ย
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2 วิวัฒนาการ ความหมาย ความสำคัญ ของ พระเจดีย์ พระวิหาร และพระอุโบสถ	6
2.1 มूलเหตุในการเกิดพระเจดีย์ พระวิหาร และพระอุโบสถ	6
2.2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระเจดีย์ พระวิหารและพระอุโบสถ ในประเทศไทย (สมัยทวารวดี ถึง สมัยอยุธยา)	10
2.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระเจดีย์ พระวิหารและพระอุโบสถ ในสมัยรัตนโกสินทร์	21
บทที่ 3 ที่มาของงานพุทธศิลป์สถาปัตยกรรมไทย และ บุคคลผู้มีอิทธิพลต่องานออกแบบ สถาปัตยกรรมไทยในสมัยรัชกาลที่ 9	27
บทที่ 4 กรณีศึกษาการออกแบบพระเจดีย์ พระวิหาร และพระอุโบสถ ในสมัยรัชกาลที่ 9	42
4.1 หม่อมราชวงศ์ มิตราภรณ์ เกษมศรี	42
4.1.1 พระธาตุเจดีย์ และพระอุโบสถ วัดตรีทศเทพวรวิหาร กรุงเทพมหานคร	44
4.1.2 พระมหาธาตุเจดีย์ศรีนครินทราภิรมหาสันติคีรี และพระอุโบสถ วัดสันติคีรี จ. เชียงราย	67
4.1.3 พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ จ.ประจวบคีรีขันธ์	92
4.1.4 พระมหาธาตุเจดีย์ พระพุทธธรรมประกาศ วัดพุทธาธิวาส จ.ยะลา.....	112
4.1.5 วิหารพระศรีอริยเมตไตรย วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี.....	126
4.2 อาจารย์ ประเวศ ลิ้มปรีงษ์	135
4.2.1 พระเจดีย์ และพระอุโบสถ วัดเทพพิทักษ์บุณนาราม จ.นครราชสีมา	137
4.2.2 พระอุโบสถ วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร จ.สกลนคร	144
4.2.3 พระอุโบสถ วัดอรัญวาสี จ.หนองคาย	152

	หน้า
4.2.4 พระอุโบสถ วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา	161
4.3 รองศาสตราจารย์ ดร. ภิญโญ สุวรรณคีรี	179
4.3.1 พระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ วัดธรรมมงคลสถานบุญญนันทวิหาร กรุงเทพมหานคร	182
4.3.2 เจดีย์พระธาตุ วัดภูริทัตตปฏิปหาราม จ.ปทุมธานี	199
4.3.3 พระบรมธาตุพุทธนิมิตเจดีย์ วัดพระธาตุผาเงา จ.เชียงใหม่	212
4.3.4 พระอุโบสถ วัดหลวงพ่อดิศรธรรมกายาราม จ.ราชบุรี	222
4.3.5 พระอุโบสถ วัดมหาสวัสดิ์นาคพุดมาราม จ.นครปฐม	236
4.3.6 พระอุโบสถ วัดอรัญญิกาวาส จ.ชลบุรี	247
4.3.7 พระอุโบสถ วัดจันทร์ จ.สงขลา	259
4.3.8 วิหารพระพุทธรูป "พระพุทธเทวประธานาธิบดี" วัดทรงธรรม จ.พิจิตร	267
4.4 นาวาอากาศเอก อวุธ เงินชุกลิน	276
4.4.1 พระอุโบสถ วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก กรุงเทพมหานคร	277
4.5 รองศาสตราจารย์ ฤทัย ใจจงรัก	287
4.5.1 พระอุโบสถ วัดญาณเวศกวัน จ.นครปฐม	288
4.6 นายประดิษฐ์ ชูระพุกกะ	298
4.6.1 พระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพัฒน์ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี	299
4.7 อาจารย์ วนิดา พึ่งสุนทร	313
4.7.1 พระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน วัดจันเสน จ.นครสวรรค์	315
4.7.2 พระเจดีย์ วัดเลียบ จ.นครราชสีมา	332
4.7.3 พระเจดีย์ และพระอุโบสถ วัดวังพุไทร จ.เพชรบุรี	340
4.8 อาจารย์ เม้า สุวรรณศักดิ์ศรี	357
4.8.1 พิพิธภัณฑ์เครื่องอัฐบริขารหลวงปู่มหาบุญมี วัดป่าวังเลิง จ.มหาสารคาม	359
4.8.2 พระวิหารพระพุทธโลกนาถบพิตร วัดพระธาตุช่อแฮ จ.แพร่	369
4.8.3 พระอุโบสถ วัดหลักสาม กรุงเทพมหานคร	379
4.8.4 พระอุโบสถ วัดราชฎาภิบาล กรุงเทพมหานคร	389
บทที่ 5 บทวิเคราะห์แนวทางการออกแบบพุทธศิลป์สถาปัตยกรรมไทย ในสมัยรัชกาลที่ 9	402
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	442
รายการอ้างอิง	447
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	450

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.3.1 แสดงรายชื่อสถาปนิกผู้ปฏิบัติงานด้านสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งได้รับคัดเลือก	3
ตารางที่ 4.1.1 แสดงกรณีศึกษาลงานการออกแบบของหม่อมราชวงศ์ มิตราภรณ์ เกษมศรี.....	42
ตารางที่ 4.2.1 แสดงกรณีศึกษาลงานการออกแบบของอาจารย์ประเวศ ลิ้มปรีงษ์.....	135
ตารางที่ 4.3.1 แสดงกรณีศึกษาลงานการออกแบบของรองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี.....	179
ตารางที่ 4.4.1 แสดงกรณีศึกษาลงานการออกแบบของนาวาอากาศเอก อาวุธ เงินชูกลิ่น.....	276
ตารางที่ 4.5.1 แสดงกรณีศึกษาลงานการออกแบบของรองศาสตราจารย์ ฤทัย ใจจงรัก.....	287
ตารางที่ 4.6.1 แสดงกรณีศึกษาลงานการออกแบบของนายประดิษฐ์ ยูวะพุกกะ.....	298
ตารางที่ 4.7.1 แสดงกรณีศึกษาลงานการออกแบบของอาจารย์ วนิดา พึ่งสุนทร.....	313
ตารางที่ 4.8.1 แสดงกรณีศึกษาลงานการออกแบบของอาจารย์เฝ้า สุวรรณศักดิ์ศรี.....	357
ตารางที่ 5.1 แสดงอาคารกรณีศึกษาทั้งหมด จำแนกตามแนวความคิดในการออกแบบ.....	403
ตารางที่ 5.2 แสดงแผนผังพระเจดีย์กรณีศึกษา ซึ่งมีลักษณะร่วมแบบ Symmetrical	409
ตารางที่ 5.3 แสดงกรณีศึกษาประเภทพระอุโบสถ จำแนกตามรูปแบบของแผนผังอาคาร.....	411
ตารางที่ 5.4 แสดงตัวอย่างพระเจดีย์ที่มีรูปแบบดำเนินตามแบบไทยประเพณี.....	413
ตารางที่ 5.5 แสดงตัวอย่างพระเจดีย์ที่มีรูปแบบองค์เจดีย์ตั้งบนฐาน.....	413
ตารางที่ 5.6 แสดงตัวอย่างพระเจดีย์ที่มีรูปแบบเชิงประยุกต์ผสมผสาน.....	414
ตารางที่ 5.7 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมพระเจดีย์กรณีศึกษา ซึ่งอยู่ในทรงจอมแห.....	414
ตารางที่ 5.8 ตัวอย่างการประดิษฐ์ฐานพระพุทธรูปที่ภายนอกของส่วนยอดพระเจดีย์.....	416
ตารางที่ 5.9 แสดงพระอุโบสถกรณีศึกษาที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบรักษาระเบียบแบบแผน.....	417
ตารางที่ 5.10 แสดงพระอุโบสถกรณีศึกษาที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบลดทอน.....	418
ตารางที่ 5.11 แสดงซุ้มประตู – หน้าต่าง แบบซุ้มทรงบันแถลง.....	419
ตารางที่ 5.12 แสดงซุ้มประตู – หน้าต่าง แบบซุ้มแบบกรอบลวดลาย.....	419
ตารางที่ 5.13 แสดงซุ้มประตู – หน้าต่าง แบบไม่มีซุ้มหรือเป็นกรอบคิ้ว.....	420
ตารางที่ 5.14 แสดงบานประตู – หน้าต่าง แบบบานกระจกรอบโลหะหรืออลูมิเนียม.....	421
ตารางที่ 5.15 แสดงบานประตู – หน้าต่าง แบบบาน 2 ชั้น โดยชั้นนอกเป็นกระจกลาย.....	421
ตารางที่ 5.16 แสดงบานประตู – หน้าต่าง แบบบานทองแดงดุน.....	422
ตารางที่ 5.17 แสดงบานประตู – หน้าต่าง แบบบานไม้.....	423
ตารางที่ 5.18 แสดงรูปแบบของเสมาที่พบในกรณีศึกษาประเภทพระอุโบสถ.....	423
ตารางที่ 5.19 แสดงตัวอย่างที่วางภายในแบบไม่มีเสาร่วมใน ยกชื่อสูงขึ้นจากระดับหัวเสา.....	432
ตารางที่ 5.20 แสดงตัวอย่างการประดับกระจกสี (Stained Glass), Glass Block.....	433
ตารางที่ 5.21 แสดงตัวอย่างการระบายอากาศภายในชั้นใต้ฐานอาคาร.....	433

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.2.1 เจดีย์ประธานทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ และเจดีย์บริวาร วัดมหาธาตุ จ.สุโขทัย.....	12
ภาพที่ 2.2.2 เจดีย์ประธานทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสัชชนาลัย จ.สุโขทัย.....	12
ภาพที่ 2.2.3 เจดีย์ทรงกลม วัดช้างล้อม ศรีสัชชนาลัย จ.สุโขทัย.....	13
ภาพที่ 2.2.4 เจดีย์ราย วัดเจดีย์เจ็ดแถว เป็นเจดีย์ทรงปราสาทหรือทรงมณฑป.....	13
ภาพที่ 2.2.5 พระปรางค์ วัดศรีสวาย จ.สุโขทัย.....	14
ภาพที่ 2.2.6 พระปรางค์ วัดพระพายหลวง จ.สุโขทัย.....	14
ภาพที่ 2.2.7 วิหารหลวงวัดมหาธาตุ จ.สุโขทัย ที่ยังเหลือหลักฐานปรากฏอยู่เพียงส่วนฐาน.....	14
ภาพที่ 2.2.8 ลักษณะการเจาะช่องแสงที่ผนังพระวิหาร ที่ยังคงเห็นร่องรอยของลายปูนปั้น.....	15
ภาพที่ 2.2.9 แสดงลักษณะของพระวิหารทางด้านหน้าและปรางค์ประธานวัดพุทธไสสวรรคย์.....	17
ภาพที่ 2.2.10 แสดงลักษณะของปรางค์ประธาน วัดราชบูรณะ จ.อยุธยา.....	17
ภาพที่ 2.2.11 รูปแบบพระเจดีย์ทรงกลมสามองค์ ซึ่งเป็นพระเจดีย์ประธานของวัดศรี.....	18
ภาพที่ 2.2.12 รูปแบบพระเจดีย์ศรีสุริโยทัย จ.อยุธยา.....	19
ภาพที่ 2.2.13 รูปแบบพระเจดีย์ภูเขาทอง จ.อยุธยา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับพระเจดีย์ศรี.....	19
ภาพที่ 2.2.14 แสดงรูปแบบของปรางค์ประธานและเจดีย์บริวาร วัดไชยวัฒนาราม จ.อยุธยา.....	20
ภาพที่ 2.2.15 วัดเขานันไดอิฐ จ.เพชรบุรี แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมซึ่งได้รับอิทธิพลจาก.....	21
ภาพที่ 2.2.16 พระอุโบสถ และพระวิหาร วัดเกาะแก้วสุทธาราม จ.เพชรบุรี.....	21
ภาพที่ 2.3.1 แสดงพระอุโบสถอันเป็นศูนย์กลาง ล้อมรอบด้วยพระระเบียง.....	22
ภาพที่ 2.3.2 แสดงรูปทรงและศิลปะการตกแต่งพระอุโบสถ วัดราชโอรสาราม.....	23
ภาพที่ 2.3.3 การประดับตกแต่งหน้าบัน ด้วยกระเบื้อง ซึ่งลวดลายในศิลปะจีน.....	25
ภาพที่ 2.3.4 ชุ่มหน้าต่างแบบเทศ เป็นการผูกมัดลวดลายจากพฤกษชาติ วัดเทพธิดา.....	25
ภาพที่ 2.3.5 ทศนิยมภาพ วัดโสมนัสวรวิหาร.....	25
ภาพที่ 2.3.6 พระเจดีย์ประธาน วัดโสมนัสวรวิหาร ซึ่งเป็นการนำรูปแบบพระเจดีย์.....	26
ภาพที่ 2.3.7 พระเจดีย์ทรงกลมหรือทรงลังกา วัดปทุมวนาราม.....	26
ภาพที่ 3.1 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์.....	27
ภาพที่ 3.2 ทศนิยมภาพภายนอก พระอุโบสถ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม.....	29
ภาพที่ 3.3 ชุ่มหน้าต่างแบบชุ่มเรือนแก้ว ประกอบกับกระจกสีเขียนลาย.....	29
ภาพที่ 3.4 การแบ่งบานหน้าต่างเป็น 3 บาน และใช้ลายคุณโลหะทำเป็นรูปยักษ์แบก.....	29
ภาพที่ 3.5 ทศนิยมภาพภายนอก พระอุโบสถ วัดราชาธิวาส.....	30
ภาพที่ 3.6 รูปแบบจั่วด้านหน้า ซึ่งออกแบบขึ้นใหม่โดยการผสมผสานศิลปะหลายแขนง.....	30
ภาพที่ 3.7 ชุ่มประตู "ทรงประรำ" ภายในพระอุโบสถ.....	31
ภาพที่ 3.8 หลักเสมาซึ่งตั้งอยู่บนกำแพงแก้ว.....	31
ภาพที่ 3.9 ทศนิยมภาพภายนอก พระเจดีย์ พระวิหาร และพระอุโบสถ วัดราชบพิธ.....	31
ภาพที่ 3.10 หอประชุม โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ซึ่งเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น.....	32

ภาพที่ 3.11 อาคารเรียน โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ซึ่งเป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก.....	32
ภาพที่ 3.12 พระพรหมพิจิตร.....	34
ภาพที่ 3.13 รูปด้านหน้าพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ซึ่งใช้ระเบียบแบบแผน.....	34
ภาพที่ 3.14 รูปด้านหน้าพระอุโบสถ วัดเบญจมบพิตรฯ.....	34
ภาพที่ 3.15 หน้าบันเป็นรูปเทวดา ด้านข้างผูกมัดลายชั้นใหม่.....	35
ภาพที่ 3.16 ภายในพระอุโบสถ ซึ่งพระพุทธรูปประธานตั้งอยู่บริเวณมุขด้านหลัง.....	35
ภาพที่ 3.17 ชุ่มประตูด้านหน้าพระอุโบสถ เป็นรูปแบบชุ่มทรงบันแถลงซ้อนชั้นหน้ากระดาน.....	35
ภาพที่ 3.18 ชุ่มประตูทรงประจำ เป็นทางเข้าสู่ลานภายในพระระเบียง.....	35
ภาพที่ 3.19 พระเจดีย์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ บางเขน เป็นรูปแบบที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่.....	36
ภาพที่ 3.20 ชุ่มประตูพระเจดีย์ ลดทอนรายละเอียดให้มีรูปแบบเรียบง่าย.....	36
ภาพที่ 3.21 หอระฆัง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ บางเขน เป็นรูปแบบเฉพาะตัวของพระพรหม.....	36
ภาพที่ 3.22 เมรุ วัดไตรมิตรวิทยาราม.....	37
ภาพที่ 3.23 เมรุ วัดจักรวรรดิราชาวาส.....	37
ภาพที่ 3.24 ศาลาการเปรียญ วัดอินทรวิหาร ซึ่งมีรูปแบบคล้ายกับศาลาการเปรียญ.....	37
ภาพที่ 3.25 หลวงวิศาลศิลปกรรม.....	38
ภาพที่ 3.26 ตึกจักรพงษ์ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีรูปแบบเรียบง่าย.....	38
ภาพที่ 3.27 อาคารเรียน ในโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย เป็นอาคารสองชั้น.....	38
ภาพที่ 3.28 ตึกพยาบาล (หอประวัติ) ในโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย เป็นอาคารสองชั้น.....	39
ภาพที่ 3.29 หอนาฬิกา ในโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย.....	39
ภาพที่ 3.30 รูปด้านหน้าพระอุโบสถวัดราชบูรณะ เป็นอาคารแบบจตุรมุข.....	39
ภาพที่ 3.31 หน้าบันด้านหน้าพระอุโบสถ เป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ.....	39
ภาพที่ 3.32 พระอุโบสถวัดอัมรินทรवास ซึ่งประยุกต์จากพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรฯ.....	40
ภาพที่ 3.33 บัวหัวเสา และคันทวยซึ่งเป็นรูปครุฑแบก แสดงให้เห็นถึงความพยายาม.....	40
ภาพที่ 3.34 พระอุโบสถวัดไผ่ตัน ทั้งแผนผัง รูปแบบสถาปัตยกรรม องค์ประกอบ.....	40
ภาพที่ 3.35 หน้าบันพระอุโบสถ เป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ในส่วนโครงสร้างหลังคา.....	40
ภาพที่ 3.36 พระอุโบสถวัดไตรมิตรวิทยาราม ออกแบบโดยลดทอนรายละเอียด.....	41
ภาพที่ 3.37 ชุ่มหน้าต่างพระอุโบสถ ซึ่งออกแบบให้มีรูปทรงที่ต่างออกไปจากแบบดั้งเดิม.....	41
ภาพที่ 3.38 พระอุโบสถวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ซึ่งรูปแบบอาคารเป็นแบบลดทอน.....	41
ภาพที่ 3.39 ชุ่มหน้าต่างด้านหลังพระอุโบสถ เป็นแบบที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่.....	41
ภาพที่ 4.1.1 หม่อมราชวงศ์ มิตราภรณ์ เกษมศรี.....	42
ภาพที่ 4.1.1.1 ทศนิยมภาพภายนอกของ พระธาตุเจดีย์และพระอุโบสถ.....	44
ภาพที่ 4.1.1.2 เสมานหินอ่อนแบบลอยตัว ตั้งอยู่บนฐานแปดเหลี่ยม และรับด้วยฐานสิงห์.....	49
ภาพที่ 4.1.1.3 เสมาแบบแผ่นแกะสลัก วางแนบที่ผนังด้านหลังพระอุโบสถ.....	49
ภาพที่ 4.1.1.4 แสดงภาพรวมของตัวพระอุโบสถ เป็นอาคารแบบตรีมุข.....	50

ภาพที่ 4.1.1.5 แสดงภาพด้านหลังพระอุโบสถ ผนังและเสาบูดด้วยหินอ่อน	50
ภาพที่ 4.1.1.6 ชุ่มประตู่ เป็นปูนปั้นปิดทองมีลวดลายซึ่งออกแบบขึ้นใหม่.....	50
ภาพที่ 4.1.1.7 ชุ่มหน้าต่าง มีลักษณะเช่นเดียวกับชุ่มประตู่ ตัวบานมี 2 ชั้น	50
ภาพที่ 4.1.1.8 ภาพขยายส่วนบนของชุ่ม ที่กลางชุ่มประดิษฐานพระมหามงกุฏ.....	50
ภาพที่ 4.1.1.9 ที่มุงทางเข้าประกอบด้วยพนักระเบียง และลูกกรงลูกแก้วแบบรัชกาลที่ 4	50
ภาพที่ 4.1.1.10 หน้าบันด้านหน้า (ทิศตะวันออก) ทำเป็นรูปพระมหามงกุฏ	51
ภาพที่ 4.1.1.11 หน้าบันด้านข้าง (ทิศเหนือ) เป็นพระนามาภิไธยย่อ “ภปร”	51
ภาพที่ 4.1.1.12 หน้าบันด้านข้าง (ทิศใต้) เป็นพระนามาภิไธยย่อ “สก”	52
ภาพที่ 4.1.1.13 หน้าบันด้านหลัง (ทิศตะวันตก) เป็นพระนามาภิไธยย่อ “สธ”	52
ภาพที่ 4.1.1.14 สหายรายเรียงฝั่งไม้จำหลัก ปิดทองประดับกระจกสี ซึ่งอยู่ใต้หน้าบัน.....	53
ภาพที่ 4.1.1.15 ส่วนปลายลายเชื่อมต่อกับสหายรายเรียงฝั่งเป็นรูปเทพพนม	53
ภาพที่ 4.1.1.16 รูปแบบภายในพระอุโบสถ ประกอบด้วยเสา 4 ต้นรับโครงสร้างหลังคา.....	54
ภาพที่ 4.1.1.17 รูปแบบของโครงหลังคา ซึ่งภายในเป็นโครงเหล็กและหุ้มภายนอกด้วยไม้.....	54
ภาพที่ 4.1.1.18 พระประธานเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ตั้งบนฐานรัตนบัลลังก์.....	54
ภาพที่ 4.1.1.19 ที่ผนังด้านหลังพระประธาน เขียนจิตรกรรมเป็นรูปพระสัมมาสัมพุทธเจ้า	54
ภาพที่ 4.1.1.20 แสดงรูปแบบโครงสร้างหลังคาซึ่งเป็นโครงเหล็ก และหุ้มด้วยไม้.....	56
ภาพที่ 4.1.1.21 แสดงลักษณะที่ว่างภายในและการนำแสงสว่างจากภายนอก.....	56
ภาพที่ 4.1.1.22 ทศนียภาพโดยรวมของฐานและองค์พระธาตุเจดีย์.....	59
ภาพที่ 4.1.1.23 บันไดทางขึ้นสู่ลานชั้นบน มีพนักบันไดแบบพนักพลสิงห์คั่นด้วยเสาหัวเม็ด.....	59
ภาพที่ 4.1.1.24 ชุ่มประตู่ทรงบันแถลงปิดทอง.....	59
ภาพที่ 4.1.1.25 ขยายลวดลายของชุ่ม ซ่อฟ้าแบบนกเจ้า.....	59
ภาพที่ 4.1.1.26 พื้นลานปูด้วยกระเบื้องแกรนิตสีเทา กั้นพนักระเบียงกันตกคั่นด้วยเสาหัวเม็ด.....	60
ภาพที่ 4.1.1.27 รูปแบบองค์พระเจดีย์บริวาร เป็นพระเจดีย์ทรงระฆัง บูผิวด้วยกระเบื้อง.....	60
ภาพที่ 4.1.1.28 ชุ่มประตู่ทางเข้าในชั้นนี้มีลักษณะเดียวกันกับชุ่มประตู่ที่ฐานชั้นล่าง.....	60
ภาพที่ 4.1.1.29 รูปแบบขององค์พระเจดีย์ประธานเป็นเจดีย์ทรงระฆัง ตั้งบนฐานหินอ่อน.....	61
ภาพที่ 4.1.1.30 เหนือชุ่มจรมันตั้งองค์เจดีย์ขนาดเล็กตามเป็นพระเจดีย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา.....	61
ภาพที่ 4.1.1.31 ภายในฐานชั้นที่ 2 เป็นห้องโถง เพดานเป็นรูปแปดเหลี่ยมตามลักษณะของ.....	62
ภาพที่ 4.1.1.32 ภายในองค์พระเจดีย์ชั้นที่ 3เป็นที่ประดิษฐานพระมหาธาตุภายในพระเจดีย์.....	62
ภาพที่ 4.1.1.33 ทศนียภาพพระระเบียงคดทางด้านหน้า ซึ่งยกหลังคามุขบริเวณมุขอาคาร.....	65
ภาพที่ 4.1.1.34 ภายในพระระเบียงคด เป็นห้องโถง ตั้งเป็นเสาลอยเรียงกัน.....	65
ภาพที่ 4.1.1.35 แสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่ระหว่างพระเจดีย์กับพระระเบียงคด.....	66
ภาพที่ 4.1.1.36 หอกลองและหอรระฆัง เป็นรูปแปดเหลี่ยม มีชุ่มหน้าต่างทุกด้าน.....	66
ภาพที่ 4.1.2.1 ทศนียภาพภายนอกของพระมหาธาตุเจดีย์และพระอุโบสถ วัดสันติคีรี.....	67
ภาพที่ 4.1.2.2 แสดงความสัมพันธ์ที่ตั้งของพระมหาธาตุเจดีย์และพระอุโบสถ.....	68

ภาพที่ 4.1.2.3	หอนิทรรศการ เป็นอาคารซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาและอยู่ในแนวแกนเดียวกัน.....	68
ภาพที่ 4.1.2.4	พระเจดีย์วัดป่าสัก.....	70
ภาพที่ 4.1.2.5	พระมหาธาตุเจดีย์ศรีนครินทรามหาสันติคีรี เปรียบเทียบกับเจดีย์วัดป่าสัก.....	70
ภาพที่ 4.1.2.6	ทัศนียภาพโดยรวมของพระมหาธาตุเจดีย์.....	74
ภาพที่ 4.1.2.7	ฐานชั้นล่างมีบันไดนาค ซึ่งอยู่ในแกนกลางตรงกับประตูของกลาง.....	74
ภาพที่ 4.1.2.8	เสาหัวเม็ดทรายล้างสีน้ำตาลและพนักกระเบื้องกันตักเจาะเป็นช่องลูกฟักเว้า.....	75
ภาพที่ 4.1.2.9	บันไดทางขึ้น มีพนักบันไดเป็นนาคเซรามิกสีขาว ซึ่งมีรูปแบบศิลปะแบบล้านนา....	75
ภาพที่ 4.1.2.10	ซุ้มประตูมีลักษณะคล้ายกับซุ้มทรงบันแถลงสองชั้น โดยส่วนยอดซุ้ม.....	75
ภาพที่ 4.1.2.11	ขยายส่วนยอดซุ้มปิดทอง เป็นรูปแบบที่สถาปนิกออกแบบขึ้นใหม่.....	75
ภาพที่ 4.1.2.12	ภายในฐานชั้นที่ 1 มีลักษณะเป็นโถงโถง เสาลอยกลมทาสีแดง	76
ภาพที่ 4.1.2.13	รูปแบบบันไดภายในฐานชั้นที่ 1 เป็นแบบลอยตัว ราวจับเป็นทองเหลือง.....	76
ภาพที่ 4.1.2.14	รูปแบบฐานชั้นที่ 2 ประดับผิวอาคารด้วยกระเบื้องเซรามิกสีขาว.....	76
ภาพที่ 4.1.2.15	ช่องแสงด้านข้างติดกระจกสี เป็นลวดลายดอกบัว แต่ปัจจุบันได้.....	76
ภาพที่ 4.1.2.16	ที่นั่งด้านหลังเป็นไม้มีประตู เป็นแท่นประดิษฐานตราพระนามาภิไธยย่อ "สว"...	77
ภาพที่ 4.1.2.17	ด้านเหนือแท่น เขียนลวดลายเป็นภาพเทวดา ผั่งในท้องนี้ทาสีเหลืองทอง	77
ภาพที่ 4.1.2.18	ช่องแสงซึ่งถูกเปลี่ยนแปลงในภายหลัง เป็นรูปเทพพนม	77
ภาพที่ 4.1.2.19	ผ้าเพดานทาสีแดง ตรงกลางห้อยโคมประทีป.....	77
ภาพที่ 4.1.2.20	รูปแบบของฐานชั้นที่ 3 มีซุ้มพระด้านละ 1 ซุ้ม รูปแบบเหมือนซุ้มประตู.....	78
ภาพที่ 4.1.2.21	ด้านข้างซุ้มพระชนาบด้วยช่องแสง ที่ด้านหน้าของซุ้มพระตั้งเป็นเจดีย์บริวาร.....	78
ภาพที่ 4.1.2.22	ซุ้มพระด้านหน้า ตั้งพระพุทธรูปปางประทานพร.....	78
ภาพที่ 4.1.2.23	ซุ้มพระด้านข้าง ตั้งพระพุทธรูปปางถวายเนตร.....	78
ภาพที่ 4.1.2.24	ซุ้มพระด้านหลัง ตั้งพระพุทธรูปปางรำพึง.....	78
ภาพที่ 4.1.2.25	ภายในชั้นที่ 3 เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุภายในพระเจดีย์หินอ่อน.....	79
ภาพที่ 4.1.2.26	ผนังภายในด้านหลังซุ้มพระพุทธรูป ทาสีแดง ปิดทองลายดอกไม้ร่วง.....	79
ภาพที่ 4.1.2.27	ช่องแสงด้านข้างในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งแต่เดิมเขียนเป็น.....	79
ภาพที่ 4.1.2.28	เพดานด้านบนเหนือพระเจดีย์ภายใน ยกเป็นช่องขึ้นไป ผ้าเพดานทาสีแดง.....	79
ภาพที่ 4.1.2.29	ยอดพระเจดีย์ เป็นเจดีย์ทรงลังกาแบบเอวคอด รัศด้วยสายสังวาลย์.....	80
ภาพที่ 4.1.2.30	ส่วนยอดเหนือองค์ระฆัง เป็นรูปกลมซ้อนกันหลายชั้นประดับลวดลาย.....	80
ภาพที่ 4.1.2.31	ขยายส่วนของระฆังซึ่งรัศด้วยสายสังวาลย์ สื่อความหมายถึง	80
ภาพที่ 4.1.2.32	แสดงการกำหนดสีของอาคาร โดยการไล่โทนสีจากสีเข้มไปสู่สีอ่อน.....	82
ภาพที่ 4.1.2.33	แสดงที่ว่างภายในฐานชั้นที่ 1 ซึ่งเป็นโถงโถง และได้แสงสว่างจากช่องประตู.....	84
ภาพที่ 4.1.2.34	ช่องแสงติดกระจกเขียนสีรูปโค้งแหลม บริเวณมุมภายในฐานชั้นที่ 2	84
ภาพที่ 4.1.2.35	แสดงทัศนียภาพโดยรวมของพระอุโบสถ ซึ่งมีลักษณะผสมผสาน	86
ภาพที่ 4.1.2.36	พนักบันไดด้านหน้าเป็นรูปนาคล้านนา ประดับผิวด้วยกระเบื้องเซรามิก.....	86

ภาพที่ 4.1.2.37	ซุ้มประตูด้านหน้าเป็นซุ้มทรงบันแถลงซ้อน 2 ชั้น รูปโค้งลวดลาย.....	87
ภาพที่ 4.1.2.38	ขยายส่วนยอดของซุ้มประตู ที่หน้าบันของซุ้มประดิษฐานพระนามาภิไธยย่อ.....	87
ภาพที่ 4.1.2.39	ช่องหน้าต่างไม่มีซุ้ม เป็นกรอบรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสอบเข้าด้านบน.....	87
ภาพที่ 4.1.2.40	เสาลอยกลมทาสีขาว คันทวยไม้เป็นแบบหูช้างเป็นรูปนาค.....	87
ภาพที่ 4.1.2.41	รูปด้านข้างแสดงรูปแบบหลังคา ซึ่งเป็นแบบจั่วเปิด ซ้อนกัน 3 ชั้น.....	88
ภาพที่ 4.1.2.42	ลักษณะของรอยระกาที่ผสมศิลปะแบบภาคกลางและล้านนา.....	88
ภาพที่ 4.1.2.43	แสดงรูปแบบภายในพระอุโบสถ ประดิษฐานพระพุทธรูปประธานบนฐานชุกชี....	89
ภาพที่ 4.1.2.44	แสดงการใช้สีอาคารให้มีความสัมพันธ์กับพระมหาธาตุเจดีย์.....	91
ภาพที่ 4.1.3.1	ทัศนียภาพภายนอก พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ.....	92
ภาพที่ 4.1.3.2	แสดงที่ตั้งของพระมหาธาตุเจดีย์ซึ่งตั้งอยู่บนสันเขา มีพื้นที่ยื่นไปในทะเล.....	94
ภาพที่ 4.1.3.3	แสดงรูปแบบโดยรวมของพระมหาธาตุเจดีย์.....	99
ภาพที่ 4.1.3.4	ฐานอาคารชั้นล่างเป็นฐานบัวคว่ำบัวหงาย วัสดุเป็นทรายล้าง.....	99
ภาพที่ 4.1.3.5	แสดงรูปแบบมุขทางเข้าซึ่งมีรูปแบบเหมือนกันทั้ง 4 ด้าน.....	100
ภาพที่ 4.1.3.6	บริเวณมุขอาคารหรือจุดตัดของพระระเบียงตั้งเป็นเจดีย์บริวารบนหลังคา.....	100
ภาพที่ 4.1.3.7	ซุ้มประตูเป็นซุ้มทรงบันแถลง 2 ชั้น ยอดซุ้มปิดทอง.....	100
ภาพที่ 4.1.3.8	ยอดซุ้มเป็นรูปหน้ากาฬ ปลายลายเป็นลายนาค.....	100
ภาพที่ 4.1.3.9	แสดงการซ้อนหลังคา ซึ่งซ้อนชั้นลดหลั่นกันตามความสูงในแต่ละชั้น.....	101
ภาพที่ 4.1.3.10	แสดงรูปแบบของพระระเบียงซึ่งเชื่อมระหว่างมุขโถงทางเข้ากับบริเวณมุข.....	101
ภาพที่ 4.1.3.11	บริเวณส่วนมุขของพระระเบียง เป็นซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูป.....	101
ภาพที่ 4.1.3.12	ท้องคพระเจดีย์ ประดับด้วยซุ้มกลมทั้ง 4 ทิศ ซึ่งภายในประดิษฐานพระพุทธรูป..	101
ภาพที่ 4.1.3.13	แสดงรูปแบบซุ้มทางเข้าสู่ภายในห้องพระวิหาร ด้านข้างเป็นลายราชวัตร.....	102
ภาพที่ 4.1.3.14	รูปแบบภายในห้องพระวิหาร ภายในมีลักษณะเป็นโถงโล่ง.....	102
ภาพที่ 4.1.3.15	พระพุทธรูป 4 อริยาบถ ประกอบด้วย ปางสมาธิ ปางไสยาสน์ ปางประทานพร ...	102
ภาพที่ 4.1.3.16	แสดงรูปแบบของอาคารชั้นที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยมุขโถง และเจดีย์บริวาร.....	103
ภาพที่ 4.1.3.17	แสดงที่ว่างระหว่างตัวอาคารกับหลังคาพระระเบียง.....	103
ภาพที่ 4.1.3.18	แสดงการเปรียบเทียบสีของอาคารซึ่งเป็นสีฟ้า หรือสีเทอร์คอยซ์.....	104
ภาพที่ 4.1.3.19	ที่หน้าบันมุขทางเข้าทั้ง 4 ทิศ เป็นตราสัญลักษณ์ในวโรกาสกาญจนาภิเษก.....	104
ภาพที่ 4.1.3.20	แสดงซุ้มประตูทางเข้าสู่ภายในห้องพระอุโบสถ เป็นซุ้มทรงปะรำ มี.....	104
ภาพที่ 4.1.3.21	แสดงบรรยากาศภายใน ซึ่งมีพระพุทธรูปประธานเป็นพระพุทธรูปปางลีลา.....	104
ภาพที่ 4.1.3.22	พระพุทธรูปประธานปางลีลา รองรับด้วยฐานชุกชีหินอ่อนรูปแปดเหลี่ยม.....	105
ภาพที่ 4.1.3.23	ที่ผนังด้านหลังพระพุทธรูปประธานเขียนจิตรกรรมเป็นรูปพระพุทธรองค์.....	105
ภาพที่ 4.1.3.24	ช่องกระจกเขียนสีแต่ละบานมีพระพุทธรูปปางต่างๆ ประดิษฐานอยู่ด้านหน้า.....	105
ภาพที่ 4.1.3.25	ตัวอย่างช่องแสงกระจกเขียนสีเป็นภาพเรื่องราวพระมหาชนก.....	105
ภาพที่ 4.1.3.26	แสดงรูปแบบอาคารชั้นที่ 3 หรือชั้นบนสุด ซึ่งประกอบด้วยองค์เจดีย์ประธาน.....	106

ภาพที่ 4.1.3.27	พานพนมหมากสีเขียวตั้งบนฐานแปดเหลี่ยม ซึ่งสื่อความหมายถึง การบูชา.....	106
ภาพที่ 4.1.3.28	แสดงการประดับ Stained Glass ส่วนล่างเป็นลวดลายดอกบัว.....	107
ภาพที่ 4.1.3.29	แสดงการประดับ Stained Glass ส่วนล่างเป็นลวดลายดอกบัว.....	107
ภาพที่ 4.1.3.30	บุษบกไม้ปิดทองเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ฝ่าเพดานลดหลั่นไป.....	107
ภาพที่ 4.1.3.31	ซุ้มจระนมหินอ่อนรองรับบุษบก ตั้งบริเวณศูนย์กลางห้อง.....	107
ภาพที่ 4.1.3.32	แสดงการให้สี แบบไลโทนสีจากฐานชั้นล่างสู่ส่วนยอด	109
ภาพที่ 4.1.3.33	แสดงการเลือกใช้สีที่คำนึงถึงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม.....	109
ภาพที่ 4.1.3.34	บันไดนาค 5 เคียร เป็นทางขึ้นสู่พระเจดีย์.....	110
ภาพที่ 4.1.3.35	ศาลาพักคอย เป็นศาลาโถง ตั้งอยู่ทางด้านหน้าและด้านหลังพระเจดีย์	111
ภาพที่ 4.1.3.36	หอกลองและหอรชัง ตั้งอยู่บริเวณมุขทางด้านหน้าพระเจดีย์.....	111
ภาพที่ 4.1.3.37	เสมาหินอ่อน สร้างขึ้นในภายหลัง อยู่ติดกับมุขฐานพระเจดีย์.....	111
ภาพที่ 4.1.4.1	ทัศนียภาพภายนอก พระมหาธาตุเจดีย์ พระพุทธธรรมประกาศ วัดพุทธาธิวาส.....	112
ภาพที่ 4.1.4.2	พระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นศิลปะสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัย.....	116
ภาพที่ 4.1.4.3	รูปแบบโดยรวมของพระมหาธาตุเจดีย์.....	116
ภาพที่ 4.1.4.4	ฐานชั้นที่ 1 เป็นฐานบัวมัลลुकแก้วอกไก่สองชั้น ตรงกลางเป็นบันไดทางขึ้น.....	117
ภาพที่ 4.1.4.5	แสดงการซ้อนชั้นอาคารบนฐานชั้นที่ 1.....	117
ภาพที่ 4.1.4.6	จากฐานชั้นที่ 1 สู่ฐานชั้นที่ 2 แบ่งบันไดเป็นหลายระดับ	118
ภาพที่ 4.1.4.7	ซุ้มประตูทางเข้าห้องภายในชั้นที่ 2.....	118
ภาพที่ 4.1.4.8	ขยเยซุ้มประตู ซึ่งเป็นทรงบันแถลงปิดทอง ยอดซุ้มเป็นรูปนาคาภ.....	118
ภาพที่ 4.1.4.9	ช่องแสงรูปโค้งแหลม ภายในติดกระจกสี (Stained Glass) ส่วนยอดของโค้ง.....	118
ภาพที่ 4.1.4.10	พระพุทธธรรมประกาศประดิษฐานบนฐานชุกชีปิดทอง.....	118
ภาพที่ 4.1.4.11	ชั้นที่ 3 หรือส่วนยอด เป็นพระเจดีย์หมู่ 5 องค์ ประกอบด้วยเจดีย์ประธาน.....	119
ภาพที่ 4.1.4.12	พระเจดีย์บริวารมีรูปแบบเหมือนพระเจดีย์ประธานตั้งบนหลังคาของมุข	119
ภาพที่ 4.1.4.13	ภายในซุ้มของมุขที่รองรับเจดีย์บริวาร ประดิษฐานพระพุทธรูปปางรำพึง.....	120
ภาพที่ 4.1.4.14	หน้าบันของซุ้มประดิษฐานพระนามาภิไธยย่อ "สก" ซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์.....	120
ภาพที่ 4.1.4.15	ภายในองค์พระเจดีย์ เป็นที่ประดิษฐานพระสถูปทำเป็นรูปพระเจดีย์ 5 องค์	120
ภาพที่ 4.1.4.16	บานประตูด้านในเขียนภาพทวารบาลบนพื้นสีแดงชาด.....	121
ภาพที่ 4.1.4.17	ผนังเขียนภาพเหล่าเทวดาถือดอกบัวเหาะมาบูชาพระบรมธาตุ.....	121
ภาพที่ 4.1.4.18	จุดเด่นของอาคารนี้คือ การใช้สีน้ำตาลเข้มที่สวณฐาน ไล่ไปสู่สีอ่อนในชั้นสูง.....	123
ภาพที่ 4.1.4.19	เมื่อให้แสงสว่างในตอนกลางคืน ทำให้ตัวอาคารดูเป็นสีทองมากขึ้น.....	123
ภาพที่ 4.1.4.20	ชั้นที่ 2 เป็นช่องแสงแบบโค้งแหลม ภายในติดกระจกสี (Stained Glass).	124
ภาพที่ 4.1.4.21	ศาลามีลักษณะเป็นโถงโถง หลังคาทรงจตุรมุข ยื่นชายคาโดยรอบ.....	125
ภาพที่ 4.1.4.22	บันไดนาค ประดับผิวด้วยกระเบื้องเซรามิกสีขาว.....	125
ภาพที่ 4.1.5.1	ทัศนียภาพภายนอกพระวิหารพระศรีอริยเมตไตรย วัดญาณสังวราราม.....	126

ภาพที่ 4.1.5.2	ทัศนียภาพโดยรวมของพระวิหาร.....	129
ภาพที่ 4.1.5.3	ส่วนฐานชั้นล่างใช้เป็นห้องอเนกประสงค์และเก็บของ มีรูปแบบเป็นฐานปัทม์.....	129
ภาพที่ 4.1.5.4	บันไดที่มุขด้านข้าง มีพนักแบบพนักพลสังห์ลงมาบรรจบที่เสาหัวเม็ดทรงมณฑ.....	129
ภาพที่ 4.1.5.5	บันไดทางมุขด้านหลัง มี 2 ข้าง มีรูปแบบเหมือนกับบันไดด้านหน้าและด้านข้าง....	129
ภาพที่ 4.1.5.6	ตัวอาคารมีผนังตั้งตรง ประกอบด้วยเสาลอยรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ระหว่างเสา.....	130
ภาพที่ 4.1.5.7	หน้าต่างและประตูมีลักษณะเหมือนกัน คือ ไม่มีซุ้ม สอบเข้าด้านบน	130
ภาพที่ 4.1.5.8	คันทวยคอนกรีตรูปห้วนาค ทาสีเหลือง.....	130
ภาพที่ 4.1.5.9	หลังคาเป็นทรงจั่ว ชั้น 3 ชั้น โดยชั้นล่างสุดมีลักษณะแบบมุขทะลุชื่อ.....	131
ภาพที่ 4.1.5.10	ช่อฟ้าเป็นแบบห้วนกเจ้า.....	131
ภาพที่ 4.1.5.11	หน้าบันด้านหน้า (ทิศเหนือ) ตั้งรูปพระพรหม	131
ภาพที่ 4.1.5.12	หน้าบันด้านข้าง (ทิศตะวันออก) ตั้งรูปพระนารายณ์.....	131
ภาพที่ 4.1.5.13	หน้าบันด้านข้าง (ทิศตะวันตก) ตั้งรูปพระอิศวร.....	132
ภาพที่ 4.1.5.14	หน้าบันด้านหลัง (ทิศใต้) ตั้งรูปพระอินทร์.....	132
ภาพที่ 4.1.5.15	พระพุทธรูปประธานปางสมาธิ ประดับด้วยซุ้มเรือนแก้วรูปใบโพธิ์.....	132
ภาพที่ 4.1.5.16	ฝ้าเพดานภายใน แบ่งตามช่องของโครงสร้าง ประดับดาวเพดานสี่เหลี่ยมทอง.....	132
ภาพที่ 4.2.1	อาจารย์ ประเวศ ลิมปริงชี.....	135
ภาพที่ 4.2.1.1	ทัศนียภาพภายนอกพระอุโบสถ และพระเจดีย์.....	137
ภาพที่ 4.2.1.2	แสดงรูปแบบซุ้มเสมา.....	139
ภาพที่ 4.2.1.3	แสดงรูปแบบของฐานอาคาร บันได และเสาย่อมุมไม้สิบสอง.....	140
ภาพที่ 4.2.1.4	รูปแบบซุ้มหน้าต่างทรงบันแถลง และบานหน้าต่างไม้ทาสีแดง.....	140
ภาพที่ 4.2.1.5	หน้าบันพระอุโบสถผูกมัดกลายเป็นรูปเทพพนม.....	140
ภาพที่ 4.2.1.6	ซุ้มคูหาแบ่งเป็นช่องสี่เหลี่ยมจัตุรัสบรรจุลายประจำยาม.....	140
ภาพที่ 4.2.1.7	แสดงรูปแบบของพระเจดีย์ตั้งแต่ส่วนฐานถึงส่วนยอด.....	141
ภาพที่ 4.2.1.8	ซุ้มพระพุทธรูปปางต่างๆ ประดิษฐานอยู่ที่ 4 ทิศของพระเจดีย์.....	141
ภาพที่ 4.2.1.9	บันไดทรงโค้งขึ้นสู่ลานรอบพระเจดีย์ประกอบด้วยพนักกระเบื้องซึ่งคั่นด้วยเสา.....	141
ภาพที่ 4.2.1.10	แสดงการตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นปิดทองประดับกระจก.....	143
ภาพที่ 4.2.1.11	ลายกระจังที่ฐานขององค์ระฆังของพระเจดีย์ ซึ่งเป็นลวดลายปูนต่ำ.....	143
ภาพที่ 4.2.2.1	ทัศนียภาพภายนอกพระอุโบสถ วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร.....	144
ภาพที่ 4.2.2.2	พระธาตุเชิงชุม.....	145
ภาพที่ 4.2.2.3	รูปแบบพระวิหารทรงจตุรมุขตั้งอยู่ทางด้านข้างของพระอุโบสถ	145
ภาพที่ 4.2.2.4	รูปแบบโดยรวมของพระอุโบสถ.....	148
ภาพที่ 4.2.2.5	รูปแบบโดยรวมของพระอุโบสถ.....	148
ภาพที่ 4.2.2.6	แสดงบัวฐานปัทม์ เสากลมประดับด้วยกระจังลวดลายสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด.....	148
ภาพที่ 4.2.2.7	แสดงบัวหัวเสาแบบบัวจงกลปิดทอง และซุ้มคูหาผูกเป็นลวดลายเทพและลิง.....	148

ภาพที่ 4.2.2.8	ชும்หน้าต่างทรงบันแถลงที่มีรูปทรงเตี้ย มีลักษณะพิเศษ คือเป็นหน้าต่าง 2 ช่อง....	149
ภาพที่ 4.2.2.9	คันทวยรูปเทพพนมปิดทองประดับกระจก.....	149
ภาพที่ 4.2.2.10	แสดงลวดลายที่หน้าบันทิศตะวันออก.....	149
ภาพที่ 4.2.2.11	แสดงลวดลายที่หน้าบันทิศเหนือ.....	149
ภาพที่ 4.2.2.12	แสดงลวดลายที่หน้าบันทิศใต้.....	150
ภาพที่ 4.2.2.13	แสดงลวดลายที่หน้าบันทิศตะวันตก.....	150
ภาพที่ 4.2.2.14	รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในพระอุโบสถ.....	150
ภาพที่ 4.2.2.15	พระพุทธรูปประธาน ซึ่งจำลองมาจากพระพุทธรชินราช.....	150
ภาพที่ 4.2.3.1	ทัศนียภาพภายนอก พระอุโบสถ วัดอรัญวาสี.....	152
ภาพที่ 4.2.3.2	รูปแบบโดยรวมของพระอุโบสถ.....	155
ภาพที่ 4.2.3.3	รูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	155
ภาพที่ 4.2.3.4	ฐานพระอุโบสถแบ่งเป็น 2 ระดับ คือในช่วงตัวพระอุโบสถยกฐานสูงขึ้นไป.....	155
ภาพที่ 4.2.3.5	แสดงรูปแบบของกำแพงแก้วประกอบเสมา และบันได.....	155
ภาพที่ 4.2.3.4	แสดงรูปแบบของหน้าบัน และโค้งคิ้ว อันเป็นเอกลักษณ์ของอีสาน.....	156
ภาพที่ 4.2.3.5	ผนังกระเบื้องแบบทึบแบ่งเป็นช่องลูกฟัก.....	156
ภาพที่ 4.2.3.6	แสดงรูปแบบของชุ้มประตู.....	156
ภาพที่ 4.2.3.7	แสดงรูปแบบชும்หน้าต่างซึ่งเป็นทรงปรา.....	156
ภาพที่ 4.2.3.8	บานหน้าต่างแกะสลักเป็นเรื่องพระมหาชน โดยมีเรื่องราวต่อเนื่องกัน.....	157
ภาพที่ 4.2.3.9	ค้ำยันมีรูปแบบที่ยืนยาวขึ้นไปรับชายคา เลียนแบบจากรูปแบบโครงสร้างไม้.....	157
ภาพที่ 4.2.3.10	ภายใน ซึ่งมีชุ้มลักษณะเหมือนวิมานติดกัน 3 ชุ้ม เป็นเสมือนจาก.....	157
ภาพที่ 4.2.3.11	พระพุทธรูปประธานปางมารวิชัย ประดับด้วยแว่นฟ้าอยู่เบื้องซ้ายและขวา.....	157
ภาพที่ 4.2.3.12	หน้าต่างไม้ ผนังตอนล่างบุหินแกรนิต.....	157
ภาพที่ 4.2.3.13	แสดงที่ว่างภายในอันเกิดจากเทคนิคการก่อสร้าง โดยใช้โครงสร้างแบบ	160
ภาพที่ 4.2.4.1	ทัศนียภาพภายนอก พระอุโบสถ วัดโศภนารามวรวิหาร.....	161
ภาพที่ 4.2.4.2	รูปแบบอาคารโดยรวมของพระอุโบสถ.....	168
ภาพที่ 4.2.4.3	แสดงรูปแบบฐานอาคาร ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับรูปแบบสถาปัตยกรรม	168
ภาพที่ 4.2.4.4	แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมตัวอาคารภายนอก โดยผนังและเสาบุด้วยหินอ่อน.....	169
ภาพที่ 4.2.4.5	แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมภายในมุขโถงทางด้านหน้า (ทิศตะวันออก)	169
ภาพที่ 4.2.4.6	แสดงรูปแบบชุ้มประตูทางเข้าชั้นที่ 1 ซึ่งมีรูปแบบศิลปะแบบตะวันตก.....	170
ภาพที่ 4.2.4.7	แสดงรูปแบบชุ้มประตูในชั้นที่ 2 เป็นชุ้มติดกัน 3 ชุ้มเช่นกัน	170
ภาพที่ 4.2.4.8	ชும்หน้าต่างเป็นชุ้มทรงเรือนแก้วปิดทอง ตัวบานมีกรอบเป็นลัทธิกรมดำ.....	170
ภาพที่ 4.2.4.9	แสดงรูปแบบหน้าต่างที่ตัวอาคารเป็นแบบกรอบสี่เหลี่ยมย่อมุม.....	170
ภาพที่ 4.2.4.10	มุขโถงทางด้านข้างยื่นเป็นระเบียบมีผนังกระเบื้องและลูกกรง.....	170
ภาพที่ 4.2.4.11	แสดงรูปแบบของเครื่องยอดที่ประยุกต์ขึ้นใหม่มีรูปทรง 8 เหลี่ยม.....	171

ภาพที่ 4.2.4.12	เครื่องยอดส่วนล่าง แบ่งเป็นชายคา 1 ชั้น ชั้นที่ 2 มีส่วนเชื่อมต่อกับหลังคา.....	171
ภาพที่ 4.2.4.13	ชั้นที่ 3 เป็นทางเดินโดยรอบกันด้วยพนักกระเบื้อง	171
ภาพที่ 4.2.4.14	ชั้นที่ 4 มีลักษณะเป็นจั่วแบบ dormer ซ้อนกัน 2 ชั้น อยู่ทั้ง 4 ทิศ.....	171
ภาพที่ 4.2.4.15	หน้าบันด้านหน้าหรือด้านทิศตะวันออก มีลวดลายเป็นรูปพระพุทธรุทธ.....	172
ภาพที่ 4.2.4.16	หน้าบันด้านหลังหรือด้านทิศตะวันตก มีลวดลายเป็นรูปพระราชาลัญจกร	172
ภาพที่ 4.2.4.17	หน้าบันชั้นบนด้านทิศตะวันออกและด้านตะวันตกเป็นแบบเดียวกัน	173
ภาพที่ 4.2.4.18	หน้าบันชั้นล่างด้านทิศเหนือและทิศใต้ซึ่งเป็นแบบเดียวกัน.....	173
ภาพที่ 4.2.4.19	หน้าบันชั้นบนด้านทิศเหนือและทิศใต้ซึ่งเป็นแบบเดียวกัน	174
ภาพที่ 4.2.4.20	แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมภายในส่วนพระอุโบสถ	174
ภาพที่ 4.2.4.21	พระพุทธรูปประธานซึ่งประกอบด้วยพระพุทธรุทธ และพระพุทธรูปปางต่างๆ.....	174
ภาพที่ 4.2.4.22	ซุ้มประตูภายในมีรูปแบบศิลปะตะวันตก เช่นเดียวกับซุ้มประตูภายนอก.....	175
ภาพที่ 4.2.4.23	พื้นเป็นหินสีต่างๆ ทำเป็นลวดลายคลื่นน้ำประกอบด้วยสัตว์น้ำ.....	175
ภาพที่ 4.3.1	รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี.....	179
ภาพที่ 4.3.1.1	ทัศนียภาพภายนอก พระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ วัดธรรมมงคล.....	182
ภาพที่ 4.3.1.2	พระเจดีย์พุทธคยา ต้นความคิดในการออกแบบพระวิริยะมงคลมหาเจดีย์.....	183
ภาพที่ 4.3.1.3	รูปแบบพระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับพระเจดีย์พุทธคยา.....	183
ภาพที่ 4.3.1.4	แสดงรูปแบบโดยรวมของพระเจดีย์.....	189
ภาพที่ 4.3.1.5	บันไดทางขึ้นสู่ลานประทักษิณ เป็นบันไดแยกออก 2 ข้าง พนักบันได.....	189
ภาพที่ 4.3.1.6	รูปแบบโดยรวมของฐานพระเจดีย์ พระวิหาร และอาคารประกอบ.....	190
ภาพที่ 4.3.1.7	รูปด้านหน้าอาคาร แสดงความสัมพันธ์ของตัวพระวิหารที่ตั้งทางด้านหน้า.....	190
ภาพที่ 4.3.1.8	ผนังด้านหน้าพระวิหาร เป็นซุ้มปูนปั้นปิดทองประดับกระจกสี.....	190
ภาพที่ 4.3.1.9	ซุ้มหน้าต่างปูนปั้นปิดทองประดับกระจกสี เป็นรูปแบบซึ่งออกแบบขึ้นใหม่.....	190
ภาพที่ 4.3.1.10	วิหารพระอัฐารส ซึ่งอยู่ทางด้านหลังอาคาร.....	191
ภาพที่ 4.3.1.11	ศาลาสังกัจจาย มีลักษณะเหมือนกับศาลาอื่นๆ ซึ่งตั้งอยู่โดยรอบ.....	191
ภาพที่ 4.3.1.12	รูปแบบภายในฐานพระเจดีย์ เป็นห้องโถงโล่ง กลางห้องเป็นลิฟต์และบันได.....	191
ภาพที่ 4.3.1.13	รูปแบบภายในพระวิหาร ตั้งพระพุทธรูปประธานปางมารวิชัย.....	191
ภาพที่ 4.3.1.14	ผนังอาคารด้านหน้าหรือทิศตะวันออกเป็นผนังทึบประดับปูนปั้น.....	192
ภาพที่ 4.3.1.15	ผนังอาคารด้านหลังหรือทิศตะวันตก ประดับปูนปั้น แบ่งเรื่องราวออก.....	192
ภาพที่ 4.3.1.16	ห้องเรียนพระปริยัติธรรม.....	193
ภาพที่ 4.3.1.17	พิพิธภัณฑ์ของสะสมและของโบราณ.....	193
ภาพที่ 4.3.1.18	ส่วนยอดอาคารเป็นพระเจดีย์ทรงกลม ประดับผิวด้วยกระเบื้องโมเสคสีขาว.....	193
ภาพที่ 4.3.1.19	ภายในองค์พระเจดีย์ เป็นที่ตั้งบุษบกประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ.....	193
ภาพที่ 4.3.1.20	แสดงการใช้สีและวัสดุการตกแต่ง มีลักษณะแบบไทยประเพณีในหลายส่วน.....	196
ภาพที่ 4.3.1.21	ลักษณะเด่นในการประดับอาคารนี้ คือ การประดับผนังอาคาร.....	196

ภาพที่ 4.3.1.22	แสดงช่องทางต่างทางด้านข้าง (ด้านทิศเหนือและทิศใต้).....	198
ภาพที่ 4.3.2.1	ทัศนียภาพภายนอก เจดีย์พระธาตุ วัดภูริทัตตปฏิปทาธรรม.....	199
ภาพที่ 4.3.2.2	พระเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดมหาธาตุ จ.สุโขทัย ซึ่งเป็นต้นความคิด.....	200
ภาพที่ 4.3.2.3	รูปแบบโดยรวมของพระเจดีย์ ผิวอาคารบุด้วยหินอ่อนสีขาวทั้งหมด.....	205
ภาพที่ 4.3.2.4	ช่องทางต่างแบบลูกกรง มีบานหน้าต่างไม้ภายใน.....	205
ภาพที่ 4.3.2.5	ฐานอาคารเป็นฐานปัทม์ เจาะช่องระบายอากาศ.....	205
ภาพที่ 4.3.2.6	ช่องระบายอากาศที่ฐานอาคาร ทำเป็นรูปสัญลักษณ์ของพระอาจารย์เจ็ยะ	205
ภาพที่ 4.3.2.7	บริเวณกลางห้องเป็นที่ตั้งรูปหล่อพระอาจารย์ในสายวิปัสณา.....	206
ภาพที่ 4.3.2.8	ฝ้าเพดานไม้ตีเป็นแนวนวรัศมีของรูปแปดเหลี่ยม ประดับโคมไฟ Down Light.....	206
ภาพที่ 4.3.2.9	พื้นปูด้วยกระเบื้องแกรนิตสีด้าสลับกระเบื้องแกรนิตสีแดงเป็นแนวนวรัศมี.....	206
ภาพที่ 4.3.2.10	ช่องทางต่างแบบ 2 ชั้น ชั้นนอกเป็นลูกกรง ชั้นในเป็นบานไม้.....	206
ภาพที่ 4.3.2.11	รูปแบบภายนอกของชั้นที่ 2 ต่อเนื่องชั้นที่ 3 เป็นอาคารจตุรมุข.....	207
ภาพที่ 4.3.2.12	รูปแบบภายในชั้นที่ 3 เป็นห้องสี่เหลี่ยมแปดรูปกากบาท	207
ภาพที่ 4.3.2.13	บริเวณกลางห้องในชั้นที่ 3 เป็นแท่นสำหรับตั้งที่บรรจุพระทันตธาตุ.....	207
ภาพที่ 4.3.2.14	เพดานเป็นคานโครงสร้างรูปกากบาททาสีเหลือง.....	207
ภาพที่ 4.3.2.15	ส่วนยอดอาคารเป็นรูปแบบเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ที่ประยุกต์เป็นเครื่องยอด	207
ภาพที่ 4.3.2.16	ส่วนเรือนธาตุมีผังย่อมุมไม่มียี่สิบ ถัดขึ้นไปเป็นชุ่มวิมานและนาคบัล.....	207
ภาพที่ 4.3.2.17	ภาพถ่ายพระเจดีย์ขณะทำการก่อสร้าง แสดงลักษณะโครงสร้าง.....	210
ภาพที่ 4.3.2.18	โครงสร้างที่รับส่วนยอดเจดีย์เป็นคานในแนวทแยงมุมกากบาท.....	210
ภาพที่ 4.3.2.19	แผนผังอาคารชั้นที่ 1 เป็นรูป 8 เหลี่ยม มีการเจาะช่องทางต่าง 4 ด้าน	211
ภาพที่ 4.3.2.20	บานหน้าต่างในชั้นที่ 3	211
ภาพที่ 4.3.3.1	ทัศนียภาพภายนอก พระบรมธาตุพุทธนิมิตเจดีย์ วัดพระธาตุผาเงา.....	212
ภาพที่ 4.3.3.2	พระธาตุองค์เดิมซึ่งเหลือเพียงกองอิฐ ตั้งอยู่ภายในพระเจดีย์องค์ใหม่.....	213
ภาพที่ 4.3.3.3	แสดงที่ตั้งพระเจดีย์ซึ่งอยู่บนเนินเขา.....	214
ภาพที่ 4.3.3.4	รูปแบบโดยรวมของพระเจดีย์ ในชั้นลานประทักษิณมีราวกันตกทึบ	216
ภาพที่ 4.3.3.5	บันไดทางขึ้นชั้นลานประทักษิณ มีพนักบันไดเป็นรูปตัวหงาแบบล้านนา.....	216
ภาพที่ 4.3.3.6	ฐานชั้นที่ 1 ผนังของฐานเอียง ที่ขอบด้านบนผนังเป็นบัวหงาย	217
ภาพที่ 4.3.3.7	ชุ่มประตูทางเข้ารูปแบบศิลปะล้านนา ไม่มีบานประตู.....	217
ภาพที่ 4.3.3.8	พื้นที่ว่างระหว่างชุ่มประตูทางเข้ากับผนังของฐานชั้นที่ 2.....	217
ภาพที่ 4.3.3.9	ประตูทางเข้าสู่ห้องภายในฐานชั้นที่ 1.....	217
ภาพที่ 4.3.3.10	ฐานชั้นที่ 2 มีผนังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส โดยมีบันไดขึ้นสู่ชั้นถัดไป	218
ภาพที่ 4.3.3.11	ฐานรองรับองค์เจดีย์มีผนังเป็นรูปแปดเหลี่ยม.....	218
ภาพที่ 4.3.3.12	พระเจดีย์ทรงระฆัง ตั้งบนฐานแปดเหลี่ยม ประกอบด้วยชั้นมาลัยเถา	218
ภาพที่ 4.3.3.13	ทางด้านประตูทางเข้าหลักเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเชียงแสนสิงห์หนึ่ง.....	219

ภาพที่ 4.3.3.14 พระธาตุองค์เดิมที่เหลือเพียงกองอิฐ อยู่ภายในศูนย์กลางของห้อง	219
ภาพที่ 4.3.3.15 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในห้องฐานชั้นที่ 1	219
ภาพที่ 4.3.3.16 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในชั้นที่ 2 มีลักษณะเหมือนเป็นชั้นลอย	219
ภาพที่ 4.3.3.17 การใช้สีภายนอกเป็นการบุผิวอาคารด้วยกระเบื้องเซรามิกสีขาวทั้งหมด	220
ภาพที่ 4.3.3.18 ชุ่มประตูป็นทองแดงคุณรมดำ เป็นลวดลายศิลปะแบบล้านนา	220
ภาพที่ 4.3.3.19 แสดงการเชื่อมต่อที่ว่างภายในห้องชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2	221
ภาพที่ 4.3.4.1 ทศนียภาพภายนอกพระอุโบสถ วัดหลวงพ่อดิศธรรมกายาราม	222
ภาพที่ 4.3.4.2 รูปแบบโดยรวมของพระอุโบสถ	227
ภาพที่ 4.3.4.3 ฐานประทักษิณเป็นฐานปัทม์	227
ภาพที่ 4.3.4.4 ประตูทางเข้าสู่ห้องภายในฐานประทักษิณ	227
ภาพที่ 4.3.4.5 รูปแบบภายในห้องชั้นฐานประทักษิณ มุมมองจากชั้นลอย	228
ภาพที่ 4.3.4.6 รูปแบบภายในห้องชั้นฐานประทักษิณ มุมมองจากชั้นล่าง	228
ภาพที่ 4.3.4.7 ฐานพระอุโบสถเป็นฐานปัทม์ซ้อน 2 ชั้น	228
ภาพที่ 4.3.4.8 ฐานพระอุโบสถเจาะเป็นช่องหน้าต่างรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสบานทองแดงดูน	228
ภาพที่ 4.3.4.9 บันไดทางขึ้นฐานชั้นล่างด้านหน้าพระอุโบสถ	229
ภาพที่ 4.3.4.10 บันไดทางขึ้นฐานชั้นบนด้านหน้าพระอุโบสถ	229
ภาพที่ 4.3.4.11 ชุ่มประตูทางเข้ามีลักษณะเป็นยอดแหลมล้อมรอบด้วยกรอบบัว	229
ภาพที่ 4.3.4.12 บานหน้าต่างคันทองแดงลายแก้วชิงดวง	229
ภาพที่ 4.3.4.13 บานหน้าต่างคันทองแดงลายก้านต่อดอก	229
ภาพที่ 4.3.4.14 ชุ่มพระพุทธรูปปางลีลา อยู่ทางด้านหลังพระอุโบสถ	229
ภาพที่ 4.3.4.15 ด้านบนเหนือหน้าต่างเจาะเป็นช่องระบายอากาศซึ่งลวดลาย	229
ภาพที่ 4.3.4.16 คันทวยปูนปั้นถอดพิมพ์รูปหงส์	229
ภาพที่ 4.3.4.17 รูปแบบของหลังคาเป็นแบบจั่วเปิด ซ้อน 2 ชั้น	230
ภาพที่ 4.3.4.18 รูปแบบของหลังคามุขด้านหน้า ผสมระหว่างมุขประเจ็ด กับ	230
ภาพที่ 4.3.4.19 หน้าบันหลังคาชั้นบนเป็นตราสัญลักษณ์ของวัดหลวงพ่อดิศธรรมกายาราม	230
ภาพที่ 4.3.4.20 ขยายหน้าบันมุขด้านหน้า แบ่งเป็น 3 ช่อง โดยช่องกลางสูงเป็นลาย	230
ภาพที่ 4.3.4.21 ช่องฟ้าเป็นแบบห้วนเกล้า	230
ภาพที่ 4.3.4.22 รูปแบบภายในพระอุโบสถ ส่วนพระพุทธรูปประธานจัดเป็นห้องกระจก	231
ภาพที่ 4.3.4.23 ฝ้าเพดานประดับดาวเพดานปิดทองบนพื้นสีแดง ตอนบนของผนังติดกับ	231
ภาพที่ 4.3.4.24 รูปแบบศาลาจตุรทิศใช้ระเบียบแบบแผนเดียวกันกับพระอุโบสถ	231
ภาพที่ 4.3.4.25 หน้าบันของศาลาจตุรทิศเป็นลายลูกฟักหน้าอิฐตามความเหมาะสมของ	231
ภาพที่ 4.3.4.26 วิหารแกลบใช้รูปแบบเดียวกับพระอุโบสถ ภายในเป็นห้องสำหรับเก็บ	232
ภาพที่ 4.3.4.27 ฐานวิหารแกลบซึ่งใช้เป็นที่ยึดของเจาะเป็นช่องระบายอากาศแบบลูกกรง	232
ภาพที่ 4.3.4.28 หอกลอง หอระฆัง และหอกังสดาล ซึ่งอยู่ในอาคารหลังเดียวกันแบ่งเป็น 3 ชั้น	232

ภาพที่ 4.3.4.29 โบสถ์มารองรับด้วยดอกบัว ตั้งบนฐานปัทมีย่อมุมไม้สิบสอง.....	232
ภาพที่ 4.3.4.30 การใช้สีและวัสดุตกแต่งภายนอกอาคาร.....	234
ภาพที่ 4.3.4.31 การใช้สีและวัสดุตกแต่งภายในอาคาร.....	234
ภาพที่ 4.3.5.1 ทัศนียภาพภายนอก พระอุโบสถ วัดมหาสวัสดิ์ศรัทธาคุณาราม.....	236
ภาพที่ 4.3.5.2 รูปแบบโดยรวมพระอุโบสถและอาคารบริวาร ซึ่งตั้งบนฐานประทักษิณร่วมกัน.....	240
ภาพที่ 4.3.5.3 ฐานประทักษิณเป็นฐานปัทม ผนังบันไดแบบลาดตรง.....	240
ภาพที่ 4.3.5.4 ฐานประทักษิณเจาะเป็นช่องประตูทางด้านข้าง ด้านละ 2 บาน.....	240
ภาพที่ 4.3.5.5 ศาลาทิศเป็นศาลาโล่ง ยื่นหลังคาเกินเสาโดยรอบ การประดับตกแต่ง.....	240
ภาพที่ 4.3.5.6 มุขด้านหน้าพระอุโบสถ มีบันไดขึ้นลงแบบแยกออก 2 ข้าง.....	241
ภาพที่ 4.3.5.7 มุขด้านข้างพระอุโบสถ มีบันไดขึ้นลงแบบแยกออก 2 ข้างเช่นกัน.....	241
ภาพที่ 4.3.5.8 ซุ้มคูหามุขทางเข้า.....	241
ภาพที่ 4.3.5.9 ซุ้มหน้าต่างทรงบันแถลง บานหน้าต่างทองแดงลวดลายพฤกษชาติ.....	241
ภาพที่ 4.3.5.10 ซุ้มประตูทรงบันแถลง บานประตูทองแดงลวดลายพฤกษชาติ.....	241
ภาพที่ 4.3.5.11 บริเวณกลางนอกเลาของบานประตูทองแดง ทำเป็นสายยูสำหรับคล้องกุญแจ.....	242
ภาพที่ 4.3.5.12 ส่วนบนระหว่างเสาLOYด้านข้างประดับปูนปั้นลายราชวัตร.....	242
ภาพที่ 4.3.5.13 รูปแบบหลังคาเป็นแบบจั่วเปิดซ้อน 3 ชั้นยื่นมุขเล็กทางด้านข้าง.....	242
ภาพที่ 4.3.5.14 หน้าบันมุขด้านหน้าเป็นลวดลายพฤกษชาติปูนปั้นถอดพิมพ์.....	242
ภาพที่ 4.3.5.15 หน้าบันของหลังคาชั้นบน ผูกลวดลายเป็นลายพฤกษชาติเช่นกัน.....	242
ภาพที่ 4.3.5.16 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายใน พระพุทธรูปประธานประดิษฐานบนฐานชุกชี.....	243
ภาพที่ 4.3.5.17 พระพุทธรูปประธานประดิษฐานภายในซุ้มคูหาหน้านางปิดทอง.....	243
ภาพที่ 4.3.5.18 เพดานประดับดาวเพดานปูนปั้นทาสีขาว.....	243
ภาพที่ 4.3.5.19 ผนังด้านข้างเขียนจิตรกรรมรูปเทพชุมนุม ผนังตอนบนเจาะเป็นช่องลูกกรง.....	243
ภาพที่ 4.3.5.20 ผนังด้านข้างประตูทางเข้าเขียนจิตรกรรมเป็นรูปพระอาทิตย์และพระจันทร์.....	243
ภาพที่ 4.3.5.21 ภายในห้องชั้นใต้ฐาน เป็นโถงโล่งตรงกลางประดิษฐานพระพุทธรูปจำนวนหนึ่ง..	244
ภาพที่ 4.3.5.22 ภายในห้องชั้นใต้ฐาน ผนังและเสาทาสีขาว.....	244
ภาพที่ 4.3.5.23 ตัวยาคารทาสีขาว หลังคามุงด้วยกระเบื้องสีเขียว.....	245
ภาพที่ 4.3.5.24 ราวระกาประดับด้วย Stainless Steel แทนการใช้กระฉากสี.....	245
ภาพที่ 4.3.5.25 ผนังตอนบนเจาะเป็นช่องลูกกรงช่วยในการระบายอากาศเมื่อปิดประตู.....	246
ภาพที่ 4.3.5.26 ชั้นใต้ฐานมีหน้าต่าง 2 ระดับ คือ ด้านล่างและด้านบน เพื่อช่วยระบายอากาศ....	246
ภาพที่ 4.3.6.1 ทัศนียภาพภายนอก พระอุโบสถ วัดอรุณญิกาวาส.....	247
ภาพที่ 4.3.6.2 รูปแบบเสมาหินล้างสีขาว ตั้งอยู่บนฐานประทักษิณล้อมรอบพระอุโบสถ.....	250
ภาพที่ 4.3.6.3 รูปแบบโดยรวมของพระอุโบสถ.....	250
ภาพที่ 4.3.6.4 ฐานลานประทักษิณเป็นฐานสิงห์บัวลูกแก้วอกไก่ ผนังบันไดเป็นผนังลูกกรง.....	250
ภาพที่ 4.3.6.5 ช่องหน้าต่างส่วนฐาน ทำหน้าที่ระบายอากาศและนำแสงเข้าสู่ห้องภายใน.....	251

ภาพที่ 4.3.6.6	ส่วนฐานของศาลาทิศ เจาะเป็นช่องประตูเข้าสู่ห้องภายในชั้นใต้ฐาน.....	251
ภาพที่ 4.3.6.7	ฐานพระอุโบสถเป็นฐานสิงห์บัวลูกแก้วอกไก่ ที่มีฐานประดับลวดลาย.....	251
ภาพที่ 4.3.6.8	ฐานพระอุโบสถเจาะช่องระบายอากาศเป็นซี่แนวดิ่งเป็นช่วงๆ	251
ภาพที่ 4.3.6.9	บันไดทางขึ้นพระอุโบสถเป็นบันไดแบบแยกออก 2 ข้าง พนักบันไดเป็นลูกทรง	252
ภาพที่ 4.3.6.10	ราวกันตกรอบลานประทักษิณ เป็นพนักกระเบื้องลูกทรงคั่นด้วยเสาหัวเม็ด.....	252
ภาพที่ 4.3.6.11	ส่วนปลายของพนักบันไดทำเป็นรูปเหรา ซึ่งเป็นสัตว์น้ำในหมู่สัตว์หิมพานต์	252
ภาพที่ 4.3.6.12	ศาลาจตุรทิศ เป็นศาลาโล่ง หลังคาชั้นเดียวมีชายคาครอบ ทาสีขาวทั้งหมด.....	252
ภาพที่ 4.3.6.13	หน้าบันศาลาจตุรทิศ เป็นปูนปั้นถอดพิมพ์ลวดลายพฤกษชาติ.....	252
ภาพที่ 4.3.6.14	รูปด้านหน้าพระอุโบสถ ยื่นเป็นมุขประกอบชุ้มคูหา.....	253
ภาพที่ 4.3.6.15	ชุ้มคูหาหน้านางระหว่างเสามุขด้านหน้า.....	253
ภาพที่ 4.3.6.16	บัวหัวเสาแบบบัวจกกล.....	253
ภาพที่ 4.3.6.17	รูปแบบชุ้มประตูลวดลายพฤกษชาติ หรือลายดอกพุดตาน.....	253
ภาพที่ 4.3.6.18	ชุ้มหน้าต่างลวดลายพฤกษชาติ หรือลายดอกพุดตาน ลักษณะเดียวกับชุ้ม.....	253
ภาพที่ 4.3.6.19	บานหน้าต่างทองแดงดูนลวดลายพฤกษชาติ.....	253
ภาพที่ 4.3.6.20	ลักษณะการซ้อนชั้นของลวดลายพฤกษชาติปูนปั้นถอดพิมพ์ บริเวณชุ้มประตู....	254
ภาพที่ 4.3.6.21	คันทวยปูนปั้นถอดพิมพ์ลวดลายพฤกษชาติ.....	254
ภาพที่ 4.3.6.22	หลังคาลักษณะจั่วเปิด ชั้น 3 ชั้นวัสดุเป็นกระเบื้องดินเผาจากกล้วยสีขา.....	254
ภาพที่ 4.3.6.23	หน้าบันของหลังคาชั้นบนเป็นปูนปั้นถอดพิมพ์ลวดลายพฤกษชาติ ซ่อฟ้า	254
ภาพที่ 4.3.6.24	รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในพระอุโบสถ พระพุทธรูปประธานปางสมาธิ.....	255
ภาพที่ 4.3.6.25	ผนังตอนบน เจาะช่องลูกทรงระบายอากาศ.....	255
ภาพที่ 4.3.6.26	เพดานทาสีแดงประดาวเพดานและโคมไฟ.....	255
ภาพที่ 4.3.6.27	ผนังด้านหลังเขียนจิตรกรรมตอนพระแม่ธรณีบีบมวยผม.....	255
ภาพที่ 4.3.6.28	พระอุโบสถใช้สีขาวยกับทุกส่วนของอาคาร.....	257
ภาพที่ 4.3.6.29	การใช้ลวดลายคอนกรีตเสริมเหล็กซ้อนชั้นเลียนแบบการแกะสลักไม้.....	257
ภาพที่ 4.3.6.30	แสงและที่ว่างภายในตัวพระอุโบสถ ซึ่งได้รับแสงจากช่องประตูและหน้าต่าง.....	258
ภาพที่ 4.3.6.31	แสงและที่ว่างภายในห้องอเนกประสงค์ชั้นใต้ฐาน.....	258
ภาพที่ 4.3.7.1	ทัศนียภาพภายนอก พระอุโบสถ วัดจันทร์.....	259
ภาพที่ 4.3.7.2	ทัศนียภาพโดยรวมของพระอุโบสถ ซึ่งตัวพระอุโบสถมีกระเบื้องและเสาลอย.....	262
ภาพที่ 4.3.7.3	ค้ำยันแบบหูช้างผูกลวดลายก้านขดภายในช่องสามเหลี่ยม.....	262
ภาพที่ 4.3.7.4	บานประตูทองแดงดูนเป็นรูปเสี้ยววงเหี้ยบบนหลังเสื่อ.....	262
ภาพที่ 4.3.7.5	ภาพขยายรูปเสี้ยววงเหี้ยบบนหลังเสื่อ.....	262
ภาพที่ 4.3.7.6	บานหน้าต่างทองแดงดูนเป็นลวดลายดอกไม้ร่วงและลายเทพพนมสลับกัน.....	262
ภาพที่ 4.3.7.7	หลังคาพระอุโบสถเป็นแบบจั่วเปิด 2 ชั้น มุงด้วยกระเบื้องดินเผาจากกล้วย.....	263
ภาพที่ 4.3.7.8	พระพุทธรูปประธานปางมารวิชัย ชุ้มเรือนแก้ว และฐานชุกชี ออกแบบขึ้นใหม่.....	263

ภาพที่ 4.3.7.9 ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ.....	264
ภาพที่ 4.3.7.10 ฝาเพดานประดับดาวเพดานปิดทองบนพื้นสีน้ำเงิน.....	264
ภาพที่ 4.3.8.1 ทศนียภาพภายนอก วิหารพระพุทธรูป "พระพุทธเทวประธานาถบพิตร"	267
ภาพที่ 4.3.8.2 รูปแบบโดยรวมพระวิหาร.....	270
ภาพที่ 4.3.8.3 ฐานอาคารเป็นฐานปัทม์ บันไดทางขึ้นอาคารมีพนักเป็นรูปนาคหล่อโลหะสีดำ.....	270
ภาพที่ 4.3.8.4 ชุ่มประตูลักษณะที่ออกแบบขึ้นใหม่ โดยมีกรอบรอบและผูกมัดลาย.....	270
ภาพที่ 4.3.8.5 ชุ่มหน้าต่างมีลักษณะเดียวกับชุ่มประตู.....	270
ภาพที่ 4.3.8.6 บานหน้าต่างคันทองแดงเป็นลวดลายกระหนกหัวนาค.....	270
ภาพที่ 4.3.8.7 ชุ่มคูหา มีลักษณะประยุกต์ผสมผสานระหว่างสาทรายรวงผึ้งแบบภาคกลาง	271
ภาพที่ 4.3.8.8 บัวหัวเสาแบบบัวจกกล.....	271
ภาพที่ 4.3.8.9 รูปแบบหลังคาแบบจั่วเปิด ช้อน 3 ชั้น โดย 2 ชั้นบนมี 3 ตับ.	271
ภาพที่ 4.3.8.10 ช่องฟ้ารูปหัวนาค.....	271
ภาพที่ 4.3.8.11 หน้าบันแบ่งเป็นช่องบรรจุลายรูปนาคไว้ภายใน.....	272
ภาพที่ 4.3.8.12 คันทวยรูปนาคประกอบลวดลายกระหนกก้านขด.....	272
ภาพที่ 4.3.8.13 รูปแบบภายในพระวิหารเป็นห้องรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเสาร่วมในประธาน.....	272
ภาพที่ 4.3.8.14 พระพุทธรูปประธานปางมารวิชัยของคีย์ดำ ประดิษฐานบนฐานชุกชีปิดทอง.....	272
ภาพที่ 4.3.8.15 เพดานแบ่งเป็นช่องตามโครงสร้าง แต่ละช่องประดับดาวเพดานปิดทอง.....	273
ภาพที่ 4.3.8.16 ผนังด้านข้างเขียนจิตรกรรมลายเทพชุมนุม ตอนบนสุดของผนังเจาะเป็นช่อง.....	273
ภาพที่ 4.4 นาวอากาศเอก อาวุธ เงินชูกลิ่น.....	276
ภาพที่ 4.4.1.1 ทศนียภาพภายนอก พระอุโบสถ.....	277
ภาพที่ 4.4.1.2 เสาที่มุมพระอุโบสถ เป็นเสาดั้งจากพื้น.....	281
ภาพที่ 4.4.1.3 เสาอีกแบบมีลักษณะเป็นแผ่นหิน วางบนแท่น สูงจากพื้นเล็กน้อย.....	281
ภาพที่ 4.4.1.4 รูปแบบโดยรวมพระอุโบสถ.....	282
ภาพที่ 4.4.1.5 รูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	282
ภาพที่ 4.4.1.6 บันไดทางขึ้นด้านหน้าพระอุโบสถ ประกอบด้วยพนักพลสิงห์.....	282
ภาพที่ 4.4.1.7 รูปแบบผนังกระเบื้อง ซึ่งเจาะช่องเป็นระยะ.....	282
ภาพที่ 4.4.1.8 ฐานเสาแบบศิลปะขอมคล้ายกับเสาพระอุโบสถ วัดราชาธิวาส.....	283
ภาพที่ 4.4.1.9 ชุ่มประตูทางเข้าด้านหน้า จารึกคากา เยรม. มาฯ ไว้เหนือประตู.....	283
ภาพที่ 4.4.1.10 ชุ่มหน้าต่าง มีคิ้วบัวรอบ ลักษณะคล้ายกรอบเช็ดหน้าของเรือนไทย.....	283
ภาพที่ 4.4.1.11 แสดงรูปแบบหลังคาทรงจั่ว.....	283
ภาพที่ 4.4.1.12 ช่องฟ้า โบระกา และหน้าบัน ซึ่งตกแต่งด้วยปูนปั้นสลลวดลายดอกพุดตาน.....	283
ภาพที่ 4.4.1.13 พระพุทธรูปประธานปางมารวิชัย มีนามว่า "พระพุทธกาญจนธรรมสถิต".....	284
ภาพที่ 4.4.1.14 แสดงโครงสร้างหลังคา และการประดับดวงไฟ downlight ที่ฝาเพดาน.....	284
ภาพที่ 4.4.1.15 การประดับตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นบริเวณช่องฟ้า.....	285

ภาพที่ 4.4.1.16 กระเบื้องมุงหลังคาเป็นแผ่นเหล็กสีขาว.....	285
ภาพที่ 4.5.1 รองศาสตราจารย์ ฤทัย ใจจงรัก.....	287
ภาพที่ 4.5.1.1 ทศนิยมภาพภายนอกพระอุโบสถ	288
ภาพที่ 4.5.1.2 หน้าจั่วแบบบานเกล็ดช่วยการระบายอากาศ.....	290
ภาพที่ 4.5.1.3 ฝ้าเพดานภายนอกบริเวณใต้หลังคามุข เป็นตะแกรงเหล็กช่วยการระบาย.....	290
ภาพที่ 4.5.1.4 แสดงรูปแบบของหลักเสมา.....	292
ภาพที่ 4.5.1.5 รูปแบบโดยรวมพระอุโบสถ.....	292
ภาพที่ 4.5.1.6 ทศนิยมภาพด้านหลังพระอุโบสถ.....	292
ภาพที่ 4.5.1.7 รูปแบบสถาปัตยกรรมของชั้นล่าง มีลักษณะเป็นโถงโล่ง ไม่มีผนัง.....	293
ภาพที่ 4.5.1.8 ส่วนที่กันเป็นห้อง ปัจจุบันใช้เป็นที่บันทึกเทพธรรมะและเก็บของ.....	293
ภาพที่ 4.5.1.9 รูปด้านหน้าพระอุโบสถ แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมซึ่งลดทอน.....	293
ภาพที่ 4.5.1.10 แสดงรูปแบบซุ้มประตูซึ่งมีแนวความคิดมาจากสายบัว 3 สาย	293
ภาพที่ 4.5.1.11 รูปแบบซุ้มหน้าต่าง.....	294
ภาพที่ 4.5.1.12 ระเบียงภายนอกสามารถเดินได้รอบพระอุโบสถ พนักกระเบื้องรูปแบบเรียบง่าย.....	294
ภาพที่ 4.5.1.13 ช่องแสงรูปสี่เหลี่ยมเหนือหน้าต่าง เพื่อเพิ่มปริมาณแสงให้ภายใน.....	295
ภาพที่ 4.5.1.14 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมภายใน มีลักษณะเรียบง่าย.....	295
ภาพที่ 4.5.1.15 แสดงแสงสว่างที่เข้ามาทางหน้าต่างและประตูโดยรอบ ภายในห้องชั้นที่ 2	297
ภาพที่ 4.5.1.16 แสดงแสงสว่างและที่ว่างภายในพื้นที่ชั้นที่ 1.....	297
ภาพที่ 4.6.1 นายประดิษฐ์ ยูวะพุกกะ.....	298
ภาพที่ 4.6.1.1 ทศนิยมภาพภายนอก พระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์.....	299
ภาพที่ 4.6.1.2 รูปแบบโดยรวมของพระเจดีย์.....	305
ภาพที่ 4.6.1.3 รวากันตกเป็นหินแกะสลักเป็นรูปกลีบบัว.....	305
ภาพที่ 4.6.1.4 รูปแบบสถาปัตยกรรมของฐานชั้นที่ 1 ซึ่งเป็นรูปเกสรดอกบัว.....	305
ภาพที่ 4.6.1.5 แสดงการจัดบริเวณลานรอบพระเจดีย์ ที่บันไดทางขึ้นทั้ง 4 ทิศ.....	305
ภาพที่ 4.6.1.6 ซุ้มประตูทางออกสู่ลานภายนอกในส่วนชั้นที่ 2 เป็นซุ้มแบบลดทอนรูปดอกบัว.....	306
ภาพที่ 4.6.1.7 ซุ้มหน้าต่างชั้นที่ 2 เป็นแบบประยุกต์ กรอบซุ้มเป็นรูปทรงโค้ง	306
ภาพที่ 4.6.1.8 ฐานขององค์เจดีย์เป็นฐานสิงห์ ประดับด้วยซุ้มประดิษฐานตราพระมหาจักรี.....	306
ภาพที่ 4.6.1.9 แสดงให้เห็นถึงซุ้มบริเวณชั้นมาลัยเถาซึ่งหันหน้าไป 3 ทิศ.....	307
ภาพที่ 4.6.1.10 บริเวณองค์ระฆังมีการเจาะช่องแสงสีต่างๆ โดยรอบเพื่อให้แสงเข้าสู่.....	307
ภาพที่ 4.6.1.11 บันไดทางจากชั้นที่ 1 ขึ้นสู่ชั้นที่ 2 มี 2 ตำแหน่ง.....	308
ภาพที่ 4.6.1.12 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในชั้นที่ 1 ใช้โหนดสีฟ้าอมเทา	308
ภาพที่ 4.6.1.13 แสดงบันไดทางขึ้นสู่ชั้นที่ 3 บริเวณกลางห้องประดิษฐานรอยพระพุทธรูป.....	308
ภาพที่ 4.6.1.14 ภายในห้องของชั้นที่ 2 ใช้โหนดสีชมพูอ่อน เพดานและชื่อเขียนสีเป็นลวดลาย.....	308
ภาพที่ 4.6.1.15 รูปแบบพระเจดีย์ทองจำลองจากรูปแบบของพระเจดีย์ใหญ่.....	309

ภาพที่ 4.6.1.16	ผ้าเพดานเหนือพระเจดีย์ทองเป็นพลาสติกแก้วเขียนสีเป็นรูปดอกบัว ไปรุ่งแสง...	309
ภาพที่ 4.6.1.17	แสดงการไล่โทนสีจากส่วนฐานซึ่งเป็นสีน้ำตาล ขึ้นไปด้านบนเป็นสีขาว.....	310
ภาพที่ 4.7.1	อาจารย์ วนิดา พึ่งสุนทร.....	313
ภาพที่ 4.7.1.1	ทัศนียภาพภายนอกพระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน.....	315
ภาพที่ 4.7.1.2	รูปแบบโดยรวมของพระมณฑปเจดีย์	322
ภาพที่ 4.7.1.3	แสดงลักษณะการแบ่งชั้นฐานอาคารเพื่อสัดส่วนอันงดงาม.....	322
ภาพที่ 4.7.1.4	รูปแบบของฐานชั้นที่ 2 ทำการเจาะช่องลูกกรงเพื่อให้แสงภายในห้องพิพิธภัณฑ์... 322	
ภาพที่ 4.7.1.5	ซุ้มระฆังซึ่งอยู่บริเวณส่วนย่อมุมของอาคาร.....	322
ภาพที่ 4.7.1.6	รูปแบบโดยรวมของฐานรองรับพระมณฑปและองค์พระเจดีย์.....	323
ภาพที่ 4.7.1.7	แสดงรูปหินทรายแกะสลักประดับฐานมณฑป เป็นรูปคนแบก จัวแบก	323
ภาพที่ 4.7.1.8	รูปสิงห์ ทำด้วยหินทรายแกะสลัก ประดับที่ฐานพนักันบันได.....	324
ภาพที่ 4.7.1.9	รูปสิงห์ดินเผาขนาดเล็ก ซึ่งเป็นหลักฐานทางโบราณคดี.....	324
ภาพที่ 4.7.1.10	ซุ้มประตูมณฑปรองรับพระเจดีย์เป็นซุ้มโค้งทรงบันแถลง 2 ชั้น.....	324
ภาพที่ 4.7.1.11	ภาพขยายซุ้มประตู มีลวดลายตอนล่างเป็นลายหางวัน ยอดซุ้มเป็นรูปท้าวฤเวร... 324	
ภาพที่ 4.7.1.12	ส่วนยอดตรงกลางของซุ้มประตูเป็นรูปท้าวฤเวร ซึ่งได้นำมาประดิษฐ์ขึ้นใหม่..... 325	
ภาพที่ 4.7.1.13	รูปดินเผาแกะสลักรูปท้าวฤเวร เครื่องรางแห่งโชคลาภและอุดมสมบูรณ์..... 325	
ภาพที่ 4.7.1.14	หน้าบันแสดงถึงการประสูติ.....	325
ภาพที่ 4.7.1.15	หน้าบันแสดงถึงการตรัสรู้.....	325
ภาพที่ 4.7.1.16	หน้าบันแสดงถึงเมื่อครั้งปฐมเทศนา.....	325
ภาพที่ 4.7.1.17	หน้าบันแสดงถึงเมื่อครั้งปรินิพพาน.....	325
ภาพที่ 4.7.1.18	บานประตูไม้แกะสลักลวดลายแบบทวารวดี.....	326
ภาพที่ 4.7.1.19	ลวดลายแบบก้านขดและรูปมารแบกประยุกต์จากโบราณสถาน "คลังใน".....	326
ภาพที่ 4.7.1.20	พระเจดีย์เป็นทรงกลม หรือทรงระฆัง ต่อด้วยชั้นบัลลังก์และส่วนยอด.....	326
ภาพที่ 4.7.1.21	แสดงรูปแบบส่วนยอดพระเจดีย์ ซึ่งออกแบบใหม่.....	326
ภาพที่ 4.7.1.22	แสดงพื้นที่ภายในห้องชั้นใต้ฐาน ซึ่งใช้เป็นพิพิธภัณฑ์.....	327
ภาพที่ 4.7.1.23	รูปหล่อหลวงพ่อดุสิต ซึ่งประดิษฐานอยู่บริเวณส่วนกลาง.....	327
ภาพที่ 4.7.1.24	บริเวณผนังส่วนบน หรือคอสองเขียนจิตรกรรมเป็นเรื่องราวพุทธประวัติ.....	327
ภาพที่ 4.7.1.25	พระพุทธรูปประธานภายในมณฑป ซึ่งจำลองจากหลวงพ่อบุณาค.....	327
ภาพที่ 4.7.1.26	แสดงช่องแสงที่ผนังด้านบน ซึ่งใช้เทคนิคการก่อผนังห่างจากคานเพื่อนำแสง..... 331	
ภาพที่ 4.7.2.1	ทัศนียภาพภายนอกพระมณฑปเจดีย์ วัดเลียบ.....	332
ภาพที่ 4.7.2.2	แสดงรูปแบบโดยรวมของพระเจดีย์.....	335
ภาพที่ 4.7.2.3	ตัวอาคารย่อมุมไม้สิบสอง ผสมผสานกับศิลปะเขมร.....	335
ภาพที่ 4.7.2.4	แสดงรูปแบบของฐาน ตัวอาคาร และซุ้มประตู.....	335
ภาพที่ 4.7.2.5	แสดงรูปแบบของบันไดและพนักันบันไดที่เชื่อมต่อกับตัวอาคาร.....	335

ภาพที่ 4.7.2.6 แสดงลวดลายที่หน้าบ้าน ซึ่งประดิษฐานตราสัญลักษณ์ "ญสส".....	336
ภาพที่ 4.7.2.7 แสดงรูปแบบหน้าบ้านของซุ้มซึ่งใช้ลวดลายแบบศิลปะเขมร.....	336
ภาพที่ 4.7.2.8 ที่ซุ้มพระซึ่งอยู่เหนือซุ้มประตูทั้ง 4 ทิศ เป็นที่สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป.....	336
ภาพที่ 4.7.2.9 ภายในซุ้มในชั้นบนสุดประดับด้วยตราธรรมจักรอันเป็นสัญลักษณ์แห่ง.....	337
ภาพที่ 4.7.2.10 ภายในอาคารมีรูปแบบเรียบง่าย ไม่มีการประดับตกแต่ง.....	337
ภาพที่ 4.7.3.1 ทศนียภาพภายนอกพระอุโบสถและพระเจดีย์ วัดวังฟูไทร.....	340
ภาพที่ 4.7.3.2 แสดงรูปแบบโดยรวมของพระอุโบสถ.....	345
ภาพที่ 4.7.3.3 รูปแบบบันไดทางขึ้นลานประทักษิณ พื้นปูกระเบื้องดินเผา.....	345
ภาพที่ 4.7.3.4 แสดงรูปแบบฐานพระอุโบสถ.....	345
ภาพที่ 4.7.3.5 แสดงรูปปั้นข้างหมอบ ซึ่งสื่อความหมายถึง นามสกุลเดิมของสมเด็จพระเจ้า.....	345
ภาพที่ 4.7.3.6 แสดงซุ้มประตูและบานประตูไม้แกะสลักเป็นรูปเสี้ยววง.....	345
ภาพที่ 4.7.3.7 แสดงซุ้มหน้าต่างลวดลายพฤกษชาติ และบานหน้าต่างไม้แกะสลัก.....	345
ภาพที่ 4.7.3.8 รูปแบบหลังคาแบบจั่วเปิด หลังคาหลักหรือหลังคาประธานชั้น 3 ดับ.....	347
ภาพที่ 4.7.3.9 แสดงลวดลายส่วนบันลุ่มและที่หน้าบ้านประดิษฐานพระนามย่อ "ญสส".....	347
ภาพที่ 4.7.3.10 แสดงรูปแบบภายในพระอุโบสถ ไม่มีเสาร่วมใน โดยรวมมีความเรียบง่าย.....	347
ภาพที่ 4.7.3.11 ฝ้าเพดานแบ่งตามแนวโครงสร้างของกลางประดับดาวเพดานขนาดใหญ่.....	347
ภาพที่ 4.7.3.12 ภายในพระอุโบสถแสดงลักษณะโครงสร้างแบบ Rigid Frame ทำให้ไม่มีเสา.....	349
ภาพที่ 4.7.3.13 แสดงรูปแบบของพระมณฑปเจดีย์ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านหลังของพระอุโบสถ.....	351
ภาพที่ 4.7.3.14 แสดงรูปแบบของฐาน บันได และซุ้มของพระมณฑป.....	351
ภาพที่ 4.7.3.15 พระพุทธรูปปางรำพึงประดิษฐานที่ภายนอกมุขด้านหลัง.....	351
ภาพที่ 4.7.3.16 แสดงลวดลายปูนปั้นที่บันลุ่มของมุขทางเข้า หน้าบ้านมีเลข 19	351
ภาพที่ 4.7.3.17 เหนือมุขในส่วนฐานมีซุ้มคูหาหน้านางเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป.....	352
ภาพที่ 4.7.3.18 แสดงรูปแบบขององค์ระฆังและส่วนยอดเจดีย์.....	352
ภาพที่ 4.7.3.19 พระพุทธรูปภายในพระมณฑปเจดีย์ซึ่งจำลองมาจากพระโพธิ์พินาศ.....	353
ภาพที่ 4.7.3.20 ที่มุมผนังทางด้านหลังและด้านข้างเจาะช่องประดับด้วย strained glass.....	353
ภาพที่ 4.7.3.21 ฝ้าเพดานภายในพระมณฑปเจดีย์.....	353
ภาพที่ 4.7.3.22 การให้แสงสว่างจาก Stain Glass ที่มีลวดลายเป็นรูปพฤกษชาติ และเทวดา.....	355
ภาพที่ 4.8.1 อาจารย์เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี.....	357
ภาพที่ 4.8.1.1 ทศนียภาพภายนอกพิพิธภัณฑ์เครื่องอัฐบริวารหลวงปู่มหานุญมี.....	359
ภาพที่ 4.8.1.2 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมส่วนตัวอาคาร ซึ่งยกพื้นไม่สูงมาก.....	361
ภาพที่ 4.8.1.3 ลานประทักษิณเป็นรูปแปดเหลี่ยม บริเวณมุมทั้ง 4 เป็นสระบัว.....	363
ภาพที่ 4.8.1.4 ซุ้มประตูโค้งเป็นรูปแบบที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ส่วนตัวลวดลายปั้นโดยช่าง.....	363
ภาพที่ 4.8.1.5 ที่ผนังภายนอกทั้ง 4 ด้าน นอกจากที่เป็นช่องประตู ประตูกระเบื้องดินเผา.....	363
ภาพที่ 4.8.1.6 ที่หน้าบ้านของซุ้มประตูทางเข้าทั้ง 4 ด้าน เป็นปูนปั้นรูปท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4.....	364

ภาพที่ 4.8.1.7	บานประตูเป็นบานทองแดงคุดนเป็นลวดลาย ซึ่งทำโดย รศ.ภิญโญ สุวรรณคีรี.....	364
ภาพที่ 4.8.1.8	รูปด้านข้างของซุ้มประตู ซึ่งมีลักษณะแข็งแรง หนักแน่น.....	364
ภาพที่ 4.8.1.9	แสดงส่วนคอสองซึ่งเจาะเป็นช่องระบายอากาศ ต่อด้วยส่วนยอด.....	365
ภาพที่ 4.8.1.10	ที่ส่วนยอดสูงสุดมีลักษณะคล้ายหัวเม็ดแบ่งเป็น 3 ชั้น.....	365
ภาพที่ 4.8.1.11	แสดงการจัดแสดงภายใน ผนังด้านนี้ตั้งรูปหล่อโลหะหลวงปู่มหาบุญมี.....	365
ภาพที่ 4.8.1.12	แสดงการจัดแสดงภายใน ผนังด้านนี้เป็นตู้จัดแสดงเครื่องอัฐบริวาร.....	365
ภาพที่ 4.8.1.13	ฝ้าเพดานตรงกลางเป็นรูปแปดเหลี่ยม ด้านข้างลาดเอียงตามความชัน.....	366
ภาพที่ 4.8.1.14	ฝ้าเพดานนี้เป็นทองแดงรมดำฉลุลวดลายแบบโปร่ง	366
ภาพที่ 4.8.1.15	แสดงลักษณะของแสงและที่ว่างภายใน.....	367
ภาพที่ 4.8.2.1	ทัศนียภาพภายนอกพระวิหาร วัดพระธาตุช่อแฮ.....	369
ภาพที่ 4.8.2.2	รูปแบบโดยรวมของพระวิหาร.....	373
ภาพที่ 4.8.2.3	ลานประทักษิณโดยรอบพระวิหาร ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว.....	373
ภาพที่ 4.8.2.4	แสดงรูปแบบบัวฐาน และผนังบันไดด้านหลังอาคาร.....	373
ภาพที่ 4.8.2.5	ช่องระบายอากาศที่ฐานอาคาร ประดับด้วยลวดลายประจำยามโปร่ง.....	373
ภาพที่ 4.8.2.6	บันไดด้านหน้าพระวิหาร ซึ่งมีผนังบันไดเป็นรูปนาคอันเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง...	374
ภาพที่ 4.8.2.7	ผนังกระเบื้องมีลูกทรงเป็นลักษณะเสาทรงกระบอก.....	374
ภาพที่ 4.8.2.8	ซุ้มหน้าต่างมีรูปแบบเดียวกันกับซุ้มประตู คือ มีรูปแบบเรียบง่ายคล้าย.....	374
ภาพที่ 4.8.2.9	ค้ำยันเป็นรูปนาคประดับด้วยลวดลายพฤษชาติ.....	374
ภาพที่ 4.8.2.10	แสดงรูปทรงและการซ้อนชั้นหลังคา.....	375
ภาพที่ 4.8.2.11	แสดงหลังคาด้านหลังอาคารซึ่งเป็นแบบจั่วปิดตามความเหมาะสม.....	375
ภาพที่ 4.8.2.12	แสดงรูปแบบรอยระกาและหน้าบันแบบทางเหนือ.....	375
ภาพที่ 4.8.2.13	ลักษณะซ่อฟ้าคล้ายแบบภาคกลาง.....	375
ภาพที่ 4.8.2.14	ระหว่างเสาช่วงกลางทางด้านหน้าเป็นโค้งคิ้ว.....	375
ภาพที่ 4.8.2.15	แสดงรูปแบบของหัวนาค บัวหัวเสา และปากนกแก้ว.....	375
ภาพที่ 4.8.2.16	แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมภายในพระวิหาร ซึ่งมีเสาร่วมภายใน.....	376
ภาพที่ 4.8.2.17	พระพุทธรูปประธานปิดทองปางนาคปรก.....	376
ภาพที่ 4.8.2.18	แสดงการประดับตกแต่งที่ฝ้าเพดาน.....	376
ภาพที่ 4.8.2.19	จิตรกรรมมีรูปแบบอิทธิพลศิลปะล้านนา.....	376
ภาพที่ 4.8.2.20	แสดงส่วนหนึ่งของการเขียนจิตรกรรมภายใน ซึ่งภาพนี้สื่อถึงพระธาตุช่อแฮ.....	378
ภาพที่ 4.8.2.21	แสดงลวดลายที่เสา ซึ่งเป็นการฉลุปิดทองเป็นลายประจำยามก้านแย่ง.....	378
ภาพที่ 4.8.3.1	ทัศนียภาพภายนอกพระอุโบสถ วัดหลักสาม.....	379
ภาพที่ 4.8.3.2	ฐานเสมาแบบที่ตั้งบนลานประทักษิณอยู่ที่ด้านสกัดและด้านข้างของอาคาร.....	382
ภาพที่ 4.8.3.3	เสมาแบบตั้งบนกำแพงแก้วอยู่บริเวณมุมทั้ง 4 ของกำแพงแก้ว.....	382
ภาพที่ 4.8.3.4	รูปแบบโดยรวมของพระอุโบสถ.....	383

ภาพที่ 4.8.3.5 รูปแบบของกำแพงแก้ว ล้อมรอบตัวพระอุโบสถ.....	383
ภาพที่ 4.8.3.6 แสดงรูปแบบฐาน พนักบันได และเสาหัวเม็ด.....	383
ภาพที่ 4.8.3.7 พนักกระเบื้องเป็นกระเบื้องปูลู.....	383
ภาพที่ 4.8.3.8 ชุ่มประตูเป็นแบบเรียบง่ายคล้ายกรอบขีดหน้าของเรือนไทย.....	383
ภาพที่ 4.8.3.9 ชุ่มหน้าต่างและบานหน้าต่างเป็นรูปแบบเดียวกันกับประตู.....	383
ภาพที่ 4.8.3.10 ระหว่างช่วงเสาด้านข้างเป็นชุ่มคูหาหลายราชวัตร.....	384
ภาพที่ 4.8.3.11 คันทวยเป็นรูปหัวนาค.....	384
ภาพที่ 4.8.3.12 แสดงรูปทรงและการซ้อนชั้นของหลังคาพระอุโบสถ.....	384
ภาพที่ 4.8.3.13 หลังคาชั้นบนยกเป็นคอสองติดกระฉกเพื่อนำแสงธรรมชาติจากภายนอก.....	348
ภาพที่ 4.8.3.14 รูปแบบของรอยระกาและหางหงส์.....	385
ภาพที่ 4.8.3.15 หน้าบันด้านตรีมุขประดิษฐานพระพุทธรูปทรงเครื่อง.....	385
ภาพที่ 4.8.3.16 หน้าบันด้านหน้าเป็นรูปพระเจดีย์จุฬามณี.....	385
ภาพที่ 4.8.3.17 หน้าบันที่หลังคาชั้นบนเป็นรูปเทวดานั่งอยู่ในชุ่มวิมาน.....	385
ภาพที่ 4.8.3.18 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในพระอุโบสถเป็นการทาสีขาวเรียบ.....	385
ภาพที่ 4.8.3.19 พระพุทธรูปประธานปางสมาธิ ประดิษฐานบนฐานชุกชีหินอ่อน.....	385
ภาพที่ 4.8.3.20 ผนังตอนบนส่วนคอสองเจาะเป็นช่องแสง เพดานทาสีขาวเรียบ.....	385
ภาพที่ 4.8.3.21 แสดงเทคนิควิธีการนำแสงสว่างเข้าสู่ภายในทางส่วนคอสองติดกระฉก.....	388
ภาพที่ 4.8.4.1 ทัศนียภาพภายนอกพระอุโบสถ วัดราชวรীর่าง.....	389
ภาพที่ 4.8.4.2 ใบเสมาติดอยู่ที่ผนังภายนอกด้านข้างเหนือชุ่มหน้าต่าง.....	393
ภาพที่ 4.8.4.3 ใบเสมาติดที่ผนังด้านบนที่มุมอาคาร.....	393
ภาพที่ 4.8.4.4 รูปแบบโดยรวมของพระอุโบสถ.....	394
ภาพที่ 4.8.4.5 แสดงรูปแบบบัวฐานชั้นกระเบื้อง และพนักบันไดแบบทึบ.....	394
ภาพที่ 4.8.4.6 แสดงรูปแบบพนักกระเบื้องกระเบื้องปูลู และการเจาะช่องระบายอากาศที่บัวฐาน.....	394
ภาพที่ 4.8.4.7 แสดงรูปแบบบัวฐานชั้นพระอุโบสถ.....	394
ภาพที่ 4.8.4.8 ชุ่มประตูเป็นรูปแบบคล้ายกรอบขีดหน้าของเรือนไทย.....	394
ภาพที่ 4.8.4.9 ชุ่มหน้าต่างเป็นรูปแบบเดียวกับชุ่มประตู.....	394
ภาพที่ 4.8.4.10 บานประตูและหน้าต่างไม้ แกะสลักเป็นลวดลายพฤกษชาติ.....	394
ภาพที่ 4.8.4.11 ระหว่างช่วงเสาด้านบนเป็นชุ่มคูหาลวดลายราชวัตร.....	395
ภาพที่ 4.8.4.12 คันทวยลวดลายพฤกษชาติ.....	395
ภาพที่ 4.8.4.13 แสดงรูปทรงและการซ้อนชั้นหลังคาพระอุโบสถ.....	395
ภาพที่ 4.8.4.14 หน้าบันด้านหลังเป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำวัน.....	395
ภาพที่ 4.8.4.15 หน้าบันด้านตรีมุขเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำวันจันทร์... ..	397
ภาพที่ 4.8.4.16 หน้าบันด้านหน้าเป็นพระพุทธรูปปางประทานพร ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำวัน... ..	397
ภาพที่ 4.8.4.17 หน้าบันหลังคาชั้นบน ผูกเป็นลวดลายพฤกษชาติและดอกพุดตาน.....	397

ภาพที่ 4.8.4.18	แสดงรูปแบบบัวหัวเสาที่ขึ้นไปรับหลังคามุขประเจ็ด.....	397
ภาพที่ 4.8.4.19	รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในซึ่งมีรูปแบบเรียบง่ายมิได้ประดับตกแต่ง.....	397
ภาพที่ 4.8.4.20	พระพุทธรูปประธานปางมารวิชัยประดิษฐานบนฐานชุกชีหินอ่อน.....	397
ภาพที่ 4.8.4.21	รูปแบบภายในด้านประตูทางเข้า.....	397
ภาพที่ 5.1	แสดงทัศนียภาพจากระยะไกลของ พระมหาธาตุเจดีย์ พระพุทธธรรมประกาศ.....	407
ภาพที่ 5.2	แสดงทัศนียภาพจากระยะไกลของ พระมหาธาตุเจดีย์ศรีนครินทรามหาสันติคีรี.....	407
ภาพที่ 5.3	แสดงทัศนียภาพจากระยะไกลของ พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ.....	408
ภาพที่ 5.4	แสดงทัศนียภาพจากระยะไกลของ พระบรมธาตุพุทธนิมิตเจดีย์.....	408
ภาพที่ 5.5	พระอุโบสถ วัดญาณเวศกวัน จ.นครปฐม ออกแบบโดย รศ. ฤทัย ใจจงรัก.....	418
ภาพที่ 5.6	ทัศนียภาพภายในพระอุโบสถ วัดตรีทศเทพวรวิหาร แสดงรูปแบบโครงสร้างหลังคา.....	431
ภาพที่ 5.7	ตัวอย่างการตกแต่งภายในแบบแนวทางการสถาปัตยกรรมไทยประเพณี.....	435
ภาพที่ 5.8	ตัวอย่างการตกแต่งภายในแบบแนวทางการประยุกต์ร่วมสมัย.....	435
ภาพที่ 5.9	หน้าบันหน้าบันด้านหน้า พระอุโบสถ วัดตรีทศเทพวรวิหาร.....	436
ภาพที่ 5.10	หน้าบันด้านข้าง พระอุโบสถ วัดตรีทศเทพวรวิหาร เป็นพระนามาภิไธยย่อ.....	436
ภาพที่ 5.11	หน้าบันด้านข้าง พระอุโบสถ วัดตรีทศเทพวรวิหาร เป็นพระนามาภิไธยย่อ.....	436
ภาพที่ 5.12	หน้าบันด้านหลัง พระอุโบสถ วัดตรีทศเทพวรวิหาร เป็นพระนามาภิไธยย่อ.....	436
ภาพที่ 5.13	หน้าบันของซุ้มที่ พระมหาธาตุเจดีย์ พระพุทธธรรมประกาศ วัดพุทธาธิวาส.....	436
ภาพที่ 5.14	หน้าบันหลังคาชั้นที่ 3 ของพระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ.....	436
ภาพที่ 5.15	หน้าบันพระอุโบสถและวัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก ประดิษฐานพระราชลัญจกร.....	437
ภาพที่ 5.16	หน้าบันพระอุโบสถ วัดหลวงพ่อดิศธรรมกายาราม เป็นตราสัญลักษณ์ของวัด.....	437
ภาพที่ 5.17	หน้าบันซุ้มประตูของพระเจดีย์ วัดเลียบ จ.นครราชสีมาเป็นตราสัญลักษณ์ ญสส.....	437
ภาพที่ 5.18	หน้าบันซุ้มประตูของพระอุโบสถ วัดวังพู่ไทร จ.เพชรบุรี.....	437
ภาพที่ 5.19	รูปแบบยอดซุ้มหรือกระบังหน้าซุ้มประตูพระมหาธาตุเจดีย์ศรีนครินทรามหาสันติคีรี.....	438
ภาพที่ 5.20	รูปแบบยอดซุ้มพระพุทธรูป พระเจดีย์ วัดป่าสัก ซึ่งเป็นศิลปะเชียงแสน.....	438
ภาพที่ 5.21	ซุ้มประตูทางเข้าชั้นที่ 2 พระมหาธาตุเจดีย์พระพุทธธรรมประกาศ จ.ยะลา.....	438
ภาพที่ 5.22	ซุ้มประตู พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ จ.ประจวบคีรีขันธ์.....	438
ภาพที่ 5.23	ซ้อฟ้านกเจ้าซุ้มประตู พระเจดีย์ วัดตรีทศเทพวรวิหาร กรุงเทพมหานคร.....	438
ภาพที่ 5.24	ซ้อฟ้านกเจ้า หลังคาวิหารพระศรีอริยเมตไตรย จ.ชลบุรี.....	438
ภาพที่ 5.25	ซ้อฟ้านกเจ้า พระอุโบสถ วัดสันติคีรี จ.เชียงราย.....	438
ภาพที่ 5.26	รูปสิงห์ ทำด้วยหินทรายแกะสลัก ประดับที่ฐานผนังบันได พระเจดีย์จันเสน.....	439
ภาพที่ 5.27	รูปสิงห์หินเผาขนาดเล็ก ซึ่งเป็นหลักฐานทางโบราณคดี.....	439
ภาพที่ 5.28	ส่วนยอดตรงกลางของซุ้มประตูบันได พระเจดีย์จันเสน วัดจันเสน จ.นครสวรรค์.....	439
ภาพที่ 5.29	รูปดินเผาแกะสลักรูปท้าวฤเวท เครื่องวางแห่งโชคลาภและอุดมสมบูรณ์.....	439
ภาพที่ 5.30	หน้าบันชั้นบนด้านทิศตะวันออกและด้านตะวันตกของพระอุโบสถ.....	440

ภาพที่ 5.31	หน้าบันชั้นบนด้านทิศเหนือและทิศใต้ของพระอุโบสถ วัดโสธรวรารามวรวิหาร.....	440
ภาพที่ 5.32	ตัวอย่างบานหน้าต่างของพระอุโบสถ วัดอรุณวาสี จ.หนองคาย.....	440
ภาพที่ 5.33	ผนังอาคารด้านหน้าของพระวิริยะมงคลมหาเจดีย์.....	441
ภาพที่ 5.34	ภายในพระอุโบสถ วัดอรุณญิกาวาส จ.ชลบุรี.....	441
ภาพที่ 5.35	หน้าบันของซุ้มมณฑปของพระเจดีย์จันเสน วัดจันเสน จ.นครสวรรค์.....	441
ภาพที่ 6.1.1	พระมหาธาตุเจดีย์ศรีนครินทราภิรมหาสันติคีรี วัดสันติคีรี จ.เชียงราย.....	443
ภาพที่ 6.1.2	พระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน วัดจันเสน จ.นครสวรรค์.....	443
ภาพที่ 6.1.3	พิพิธภัณฑ์เครื่องอัฐบริขารหลวงปู่มหาบุญมี วัดป่าวังเลิง จ.มหาสารคาม.....	443
ภาพที่ 6.1.4	แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมของ พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ.....	444
ภาพที่ 6.1.5	แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมของ พระอุโบสถ วัดโสธรวรารามวรวิหาร.....	444

สารบัญภาพลายเส้น

	หน้า
ภาพลายเส้นที่ 2.2.1 แสดงระเบียบการวางผังอาคารในเขตพุทธาวาส วัดนางพญา	11
ภาพลายเส้นที่ 2.2.2 แสดงระเบียบการวางผังอาคารในเขตพุทธาวาส วัดเจดีย์เจ็ดแถว	11
ภาพลายเส้นที่ 2.2.3 แสดงแบบสัณนิษฐานลักษณะของพระวิหาร สมัยสุโขทัย.....	14
ภาพลายเส้นที่ 2.2.4 แสดงระเบียบการวางผังในเขตพุทธาวาส วัดพุทธโธสวรรย์ จ.อยุธยา.....	16
ภาพลายเส้นที่ 2.2.5 แสดงระเบียบการวางผังในเขตพุทธาวาส วัดราชบูรณะ จ.อยุธยา.....	16
ภาพลายเส้นที่ 2.2.6 แสดงระเบียบการวางผังในเขตพุทธาวาส วัดพระศรีสรรเพชญ์.....	18
ภาพลายเส้นที่ 2.2.7 แสดงระเบียบการวางผังอาคารในเขตพุทธาวาส ของวัดไชยวัฒนาราม.....	20
ภาพลายเส้นที่ 2.3.1 แสดงการจัดผังอาคาร ในเขตพุทธาวาส วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.....	22
ภาพลายเส้นที่ 2.3.2 แสดงการจัดผังอาคาร ในเขตพุทธาวาส วัดราชโอรสาราม.....	23
ภาพลายเส้นที่ 2.3.3 แสดงการจัดผังอาคาร ในเขตพุทธาวาส วัดสุทัศน์เทพวราราม.....	24
ภาพลายเส้นที่ 2.3.4 แสดงการจัดผังอาคาร ในเขตพุทธาวาส วัดโสมนัสวรวิหาร.....	25
ภาพลายเส้นที่ 3.1 แผนผังอาคารในเขตพุทธาวาส ประกอบด้วยพระอุโบสถ	29
ภาพลายเส้นที่ 3.2 แสดงการจัดผังอาคาร ในเขตพุทธาวาส วัดราชาธิวาส.....	30
ภาพลายเส้นที่ 3.3 แสดงการจัดผังอาคาร ในเขตพุทธาวาส วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม.....	31
ภาพลายเส้นที่ 3.4 ออกแบบก่อสร้างซุ้มประตูสวัสดิโสภณ ทางเข้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม.....	36
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.1 แสดงความสัมพันธ์ของพระธาตุเจดีย์ และพระอุโบสถ.....	47
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.2 แสดงแผนผังพระอุโบสถรูปตรีมุข มีทางเข้า-ออก 3 ทาง	48
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.3 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ วัดตรีทศเทพวรวิหาร.....	55
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.4 รูปด้านข้างพระอุโบสถ วัดตรีทศเทพวรวิหาร.....	55
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.5 ผังพื้นพระเจดีย์ชั้นชั้นที่ 1 มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสอง.....	57
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.6 ผังพื้นพระเจดีย์ ชั้นที่ 2 ชั้นนี้เป็นที่ตั้งขององค์พระเจดีย์ประธาน.....	58
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.7 ผังพื้นพระเจดีย์ ชั้นที่ 3 ชั้นนี้เป็นห้องขนาดเล็ก ซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน.....	58
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.8 แสดงรูปด้านพระธาตุเจดีย์ วัดตรีทศเทพวรวิหาร.....	63
ภาพลายเส้นที่ 4.1.1.9 รูปตัดพระเจดีย์.....	64
ภาพลายเส้นที่ 4.1.2.1 ผังบริเวณแสดงที่ตั้งของพระมหาธาตุเจดีย์ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขา.....	69
ภาพลายเส้นที่ 4.1.2.2 แสดงผังพื้นชั้นที่ 1 ตัวอาคารล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว.....	71
ภาพลายเส้นที่ 4.1.2.3 แสดงผังพื้นชั้นที่ 2 มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ล้อมรอบด้วยราวกันตก.....	72
ภาพลายเส้นที่ 4.1.2.4 แสดงผังพื้นชั้นที่ 3 มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ภายนอกทั้ง 4 ด้าน.....	73
ภาพลายเส้นที่ 4.1.2.5 แสดงรูปด้านของพระมหาธาตุเจดีย์ศรีนครินทรมหาสันติคีรี.....	81
ภาพลายเส้นที่ 4.1.2.6 รูปตัดของพระมหาธาตุเจดีย์ศรีนครินทรมหาสันติคีรี.....	83
ภาพลายเส้นที่ 4.1.2.7 แสดงผังพื้นพระอุโบสถเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบ่งเป็น 5 ห้อง.....	85
ภาพลายเส้นที่ 4.1.2.8 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	90
ภาพลายเส้นที่ 4.1.3.1 ผังบริเวณแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระมหาธาตุเจดีย์.....	93

ภาพลายเส้นที่ 4.1.3.2 แสดงแผนผังชั้นใต้ฐานอาคาร และอาคารประกอบโดยรอบ.....	95
ภาพลายเส้นที่ 4.1.3.3 แสดงแผนผังชั้นที่ 1 เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ยื่นมุขทั้ง 4 ด้าน.....	96
ภาพลายเส้นที่ 4.1.3.4 แสดงแผนผังชั้นที่ 2 มีลักษณะคล้ายกับอาคารจตุรมุข.....	97
ภาพลายเส้นที่ 4.1.3.5 แสดงแผนผังชั้นที่ 3 ซึ่งเป็นชั้นบนสุด เป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ.....	98
ภาพลายเส้นที่ 4.1.3.6 แสดงรูปด้าน พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ.....	108
ภาพลายเส้นที่ 4.1.3.7 รูปตัดพระเจดีย์.....	110
ภาพลายเส้นที่ 4.1.4.1 ผังบริเวณแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระมหาธาตุเจดีย์.....	114
ภาพลายเส้นที่ 4.1.4.2 แผนผังพระมหาธาตุเจดีย์ เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมแบบย่อเก็จ.....	115
ภาพลายเส้นที่ 4.1.4.3 แสดงรูปด้านของพระมหาธาตุเจดีย์ พระพุทธธรรมประกาศ.....	122
ภาพลายเส้นที่ 4.1.4.4 แสดงรูปตัดของพระมหาธาตุเจดีย์ พระพุทธธรรมประกาศ.....	123
ภาพลายเส้นที่ 4.1.5.1 ผังบริเวณแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระวิหาร กับสภาพแวดล้อม.....	127
ภาพลายเส้นที่ 4.1.5.2 แสดงผังพื้นของพระวิหาร ซึ่งมีผังเป็นรูปจตุรมุข.....	128
ภาพลายเส้นที่ 4.1.5.3 แสดงรูปด้านหน้าวิหารพระศรีอริยเมตไตรย.....	133
ภาพลายเส้นที่ 4.2.1.1 ผังบริเวณแสดงความสัมพันธ์ของที่ตั้งของพระอุโบสถและพระเจดีย์.....	138
ภาพลายเส้นที่ 4.2.1.2 แผนผังพระอุโบสถและพระเจดีย์ ซึ่งอาคารทั้งสองอยู่ในแนวแกน.....	139
ภาพลายเส้นที่ 4.2.1.3 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถและพระเจดีย์.....	142
ภาพลายเส้นที่ 4.2.1.4 แสดงรูปด้านข้างพระอุโบสถและพระเจดีย์.....	142
ภาพลายเส้นที่ 4.2.2.1 ผังบริเวณแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระอุโบสถกับอาคารแวดล้อม.....	146
ภาพลายเส้นที่ 4.2.2.2 แผนผังพระอุโบสถรูปจตุรมุข ซึ่งมีบันไดทางขึ้นและประตูทางเข้า.....	147
ภาพลายเส้นที่ 4.2.2.3 แสดงรูปด้านของพระอุโบสถ.....	151
ภาพลายเส้นที่ 4.2.3.1 แสดงความสัมพันธ์ของพระอุโบสถกับสภาพแวดล้อมภายในเขตวัด.....	153
ภาพลายเส้นที่ 4.2.3.2 ผังพื้นพระอุโบสถซึ่งเป็นอาคารชั้นเดียว ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว.....	154
ภาพลายเส้นที่ 4.2.3.3 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ วัดอรุณวาสี.....	158
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.1 แสดงความสัมพันธ์ของที่ตั้งพระอุโบสถ กับสภาพแวดล้อม.....	163
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.2 แสดงผังพื้นชั้นที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยส่วนพระอุโบสถ.....	165
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.3 แสดงผังพื้นชั้นที่ 2 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโถงโล่ง.....	166
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.4 แสดงผังพื้นชั้นที่ 3.....	167
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.5 แสดงผังพื้นชั้นที่ 4.....	167
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.6 แสดงผังพื้นชั้นที่ 5.....	167
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.7 แสดงผังพื้นชั้นที่ 6.....	167
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.8 แสดงผังพื้นชั้นที่ 7.....	168
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.9 แสดงผังพื้นชั้นที่ 8.....	168
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.10 แสดงรูปด้านหน้าและด้านหลังพระอุโบสถ.....	175
ภาพลายเส้นที่ 4.2.4.11 แสดงรูปด้านข้างพระอุโบสถ.....	176

ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.1.1	ผังบริเวณภายในวัดธรรมมงคลฯ แสดงความสัมพันธ์ของที่ตั้งพระเจดีย์...	184
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.1.2	ผังพื้นที่ชั้นที่ 1 หรือชั้นใต้ฐาน.....	185
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.1.3	ผังพื้นที่ชั้นที่ 2 หรือชั้นลานประทักษิณ.....	186
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.1.4	ผังพื้นที่ชั้น 13.....	197
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.1.5	ผังพื้นที่ชั้น 14.....	188
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.1.6	แสดงรูปด้านหน้าพระวิริยะมงคลมหาเจดีย์.....	194
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.1.7	แสดงรูปด้านข้างพระวิริยะมงคลมหาเจดีย์.....	195
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.1.8	รูปตัดอาคาร แสดงการใช้พื้นที่ภายใน.....	197
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.2.1	ผังบริเวณของวัด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระเจดีย์.....	201
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.2.2	แผนผังอาคารชั้นที่ 1 มีแผนผังเป็นรูปแปดเหลี่ยม.....	202
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.2.3	แผนผังอาคารชั้นที่ 2 มีแผนผังเป็นรูปกากบาทหรือจตุรมุข.....	203
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.2.4	แผนผังอาคารชั้นที่ 3 มีแผนผังเป็นรูปกากบาทหรือจตุรมุข.....	204
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.2.5	แสดงรูปด้านเจดีย์พระธาตุ วัดกุริทตตปฏิพัทธาราม.....	209
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.2.6	รูปตัดเจดีย์พระธาตุ วัดกุริทตตปฏิพัทธาราม.....	210
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.3.1	ผังบริเวณภายในวัด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระเจดีย์.....	214
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.3.2	แผนผังพระเจดีย์ องค์พระเจดีย์ตั้งบนฐานรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส.....	215
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.3.3	แสดงรูปด้านของพระบรมธาตุพุทธนิมิตเจดีย์.....	220
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.4.1	ผังบริเวณของวัด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระอุโบสถ.....	224
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.4.2	ผังพื้นที่พระอุโบสถและอาคารบริวาร ซึ่งตัวพระอุโบสถมีแผนผัง.....	226
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.4.3	รูปด้านหน้าของพระอุโบสถ วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม.....	233
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.4.4	รูปด้านข้างของพระอุโบสถ วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม.....	233
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.4.5	รูปตัดตามขวางของพระอุโบสถ วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม.....	234
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.4.6	รูปตัดตามขวางของพระอุโบสถ วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม.....	235
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.5.1	ผังบริเวณของวัด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระอุโบสถ.....	238
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.5.2	แผนผังพระอุโบสถ ประกอบด้วยตัวพระอุโบสถมีผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า.....	239
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.5.3	รูปด้านหน้าพระอุโบสถ วัดมหาสวัสดิ์นาคพุมาราม.....	244
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.5.4	รูปด้านข้างพระอุโบสถ วัดมหาสวัสดิ์นาคพุมาราม.....	245
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.6.1	ผังบริเวณของวัด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระอุโบสถ.....	248
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.6.2	แผนผังพระอุโบสถและอาคารบริวาร ซึ่งตั้งบนฐานประทักษิณ.....	249
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.6.3	รูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	256
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.6.4	รูปด้านข้างพระอุโบสถ.....	256
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.6.5	รูปตัดตามยาวพระอุโบสถ.....	257
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.7.1	ผังบริเวณแสดงความสัมพันธ์ของพระอุโบสถปัจจุบัน.....	260
ภาพถ่ายเส้นที่ 4.3.7.2	แสดงแผนผังพระอุโบสถ ซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า.....	261

ภาพลายเส้นที่ 4.3.7.3 แสดงแบบพระพุทธรูป ชุ่มเรือนแก้ว และฐานชุกชี.....	263
ภาพลายเส้นที่ 4.3.7.4 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	264
ภาพลายเส้นที่ 4.3.7.5 แสดงรูปด้านข้างพระอุโบสถ.....	264
ภาพลายเส้นที่ 4.3.7.6 แสดงรูปตัดตามขวางพระอุโบสถ.....	265
ภาพลายเส้นที่ 4.3.7.7 แสดงรูปตัดตามยาวพระอุโบสถ.....	266
ภาพลายเส้นที่ 4.3.8.1 ผังบริเวณของวัด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระวิหาร.....	268
ภาพลายเส้นที่ 4.3.8.2 แผนผังพระวิหารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า.....	269
ภาพลายเส้นที่ 4.3.8.3 รูปด้านหน้าวิหารพระพุทธรูป "พระพุทธเทวปรชานาถบพิตร".....	273
ภาพลายเส้นที่ 4.3.8.3 รูปด้านข้างวิหารพระพุทธรูป "พระพุทธเทวปรชานาถบพิตร".....	274
ภาพลายเส้นที่ 4.4.1.1 แสดงการจัดผังบริเวณในเขตวัด ซึ่งพระอุโบสถหันด้านหน้า.....	280
ภาพลายเส้นที่ 4.4.1.2 แผนผังพระอุโบสถ และลานประทักษิณ.....	281
ภาพลายเส้นที่ 4.4.1.3 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	284
ภาพลายเส้นที่ 4.4.1.4 แสดงรูปด้านข้างพระอุโบสถ.....	285
ภาพลายเส้นที่ 4.5.1.1 รูปตัดหลังคาตามยาว แสดงการระบายอากาศภายในโครงหลังคา.....	289
ภาพลายเส้นที่ 4.5.1.2 แสดงการวางผังบริเวณ ซึ่งพระอุโบสถแยกออกมาเนื่องจากชื่อที่ดิน.....	290
ภาพลายเส้นที่ 4.5.1.3 แสดงผังพื้นที่ชั้นที่ 1.....	291
ภาพลายเส้นที่ 4.5.1.4 แสดงผังพื้นที่ชั้นที่ 2.....	291
ภาพลายเส้นที่ 4.5.1.5 ชุ่มหน้าต่างใช้รูปทรงของสายบัว 3 สาย สื่อความหมายถึง การบูชา.....	294
ภาพลายเส้นที่ 4.5.1.6 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	295
ภาพลายเส้นที่ 4.5.1.7 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	296
ภาพลายเส้นที่ 4.6.1.1 แสดงแผนผังโดยรวมของวัดญาณสังวรารามฯ.....	301
ภาพลายเส้นที่ 4.6.1.2 แสดงผังพื้นที่ชั้นที่ 1 ของพระบรมธาตุเจดีย์.....	302
ภาพลายเส้นที่ 4.6.1.3 แสดงผังพื้นที่ชั้นที่ 2 ซึ่งมีผังในส่วนใช้งานภายในเป็นรูปหกเหลี่ยม.....	303
ภาพลายเส้นที่ 4.6.1.4 แสดงผังพื้นที่ชั้นที่ 3 ซึ่งมีผังเป็นรูปวงกลม.....	304
ภาพลายเส้นที่ 4.6.1.5 รูปด้านหน้าพระเจดีย์ แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมตั้งแต่ชั้นฐาน.....	309
ภาพลายเส้นที่ 4.6.1.6 รูปตัดพระเจดีย์.....	311
ภาพลายเส้นที่ 4.7.1.1 แสดงความสัมพันธ์ในการวางผังพระมหาธาตุเจดีย์.....	318
ภาพลายเส้นที่ 4.7.1.2 ผังพื้นที่ฐานอาคาร มีการยกพื้นให้มีระดับไม่เท่ากัน.....	320
ภาพลายเส้นที่ 4.7.1.3 ผังพื้นที่มณฑป ประกอบด้วยลานภายนอกซึ่งสามารถเดินได้รอบ.....	321
ภาพลายเส้นที่ 4.7.1.4 แสดงรูปด้านหน้าพระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน.....	328
ภาพลายเส้นที่ 4.7.1.5 แสดงรูปด้านข้างพระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน.....	329
ภาพลายเส้นที่ 4.7.1.6 รูปตัดพระเจดีย์.....	330
ภาพลายเส้นที่ 4.7.2.1 แสดงผังบริเวณภายในวัดเลียบ โดยมีพระมณฑปเจดีย์.....	333
ภาพลายเส้นที่ 4.7.2.2 แสดงผังพื้นที่ของพระมณฑปเจดีย์ ซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส.....	334

ภาพลายเส้นที่ 4.7.2.3 แสดงรูปตั้งของพระมณฑปเจดีย์ วัดเลียบ.....	337
ภาพลายเส้นที่ 4.7.2.4 รูปตัดพระเจดีย์.....	338
ภาพลายเส้นที่ 4.7.3.1 แสดงผังบริเวณวัดวังฟูไทร พระอุโบสถ พระเจดีย์.....	343
ภาพลายเส้นที่ 4.7.3.2 แสดงผังพื้นของพระอุโบสถ.....	344
ภาพลายเส้นที่ 4.7.3.3 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ วัดวังฟูไทร.....	348
ภาพลายเส้นที่ 4.7.3.4 แสดงรูปด้านข้างพระอุโบสถ วัดวังฟูไทร.....	348
ภาพลายเส้นที่ 4.7.3.5 แสดงผังพื้นของพระมณฑปเจดีย์.....	350
ภาพลายเส้นที่ 4.7.3.6 แสดงรูปตั้งของพระมณฑปเจดีย์.....	354
ภาพลายเส้นที่ 4.8.1.1 ผังบริเวณของวัดป่าวังเลิง แสดงความสัมพันธ์ของพระเจดีย์.....	361
ภาพลายเส้นที่ 4.8.1.2 แผนผังพระเจดีย์ เป็นรูปแปดเหลี่ยม ไม่มีเสาภายใน.....	362
ภาพลายเส้นที่ 4.8.1.3 แสดงรูปด้านพระเจดีย์พิพิธภัณฑสถานเครื่องอัฐบริขารหลวงปู่มหาบุญมี.....	366
ภาพลายเส้นที่ 4.8.1.4 รูปตัดพระเจดีย์ แสดงให้เห็นลักษณะโครงสร้างแบบ Ring Beam.....	367
ภาพลายเส้นที่ 4.8.2.1 ผังบริเวณวัดพระธาตุซ่อแฮ แสดงความสัมพันธ์ของพระวิหาร.....	371
ภาพลายเส้นที่ 4.8.2.2 แสดงแผนผังของพระวิหาร ซึ่งล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว.....	372
ภาพลายเส้นที่ 4.8.2.3 แสดงรูปด้านหน้าพระวิหาร.....	377
ภาพลายเส้นที่ 4.8.2.4 แสดงรูปด้านข้างพระวิหาร.....	377
ภาพลายเส้นที่ 4.8.3.1 ผังบริเวณของวัดหลักสาม แสดงความสัมพันธ์ของพระอุโบสถ.....	380
ภาพลายเส้นที่ 4.8.3.2 พระอุโบสถมีแผนผังแบบตรีมุข แบ่งเป็น 5 ห้อง.....	381
ภาพลายเส้นที่ 4.8.3.3 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	386
ภาพลายเส้นที่ 4.8.3.4 แสดงรูปด้านข้างหรือด้านตรีมุขพระอุโบสถ.....	386
ภาพลายเส้นที่ 4.8.3.5 แสดงรูปด้านหลังพระอุโบสถ.....	387
ภาพลายเส้นที่ 4.8.3.6 แสดงรูปด้านข้างพระอุโบสถ.....	387
ภาพลายเส้นที่ 4.8.4.1 ผังบริเวณของวัดราษฎร์บำรุง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระอุโบสถ.....	391
ภาพลายเส้นที่ 4.8.4.2 แผนผังพระอุโบสถวางในแนวแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก.....	392
ภาพลายเส้นที่ 4.8.4.3 แสดงรูปด้านหน้าพระอุโบสถ.....	397
ภาพลายเส้นที่ 4.8.4.4 แสดงรูปด้านข้างหรือด้านตรีมุขพระอุโบสถ.....	397
ภาพลายเส้นที่ 4.8.4.5 แสดงรูปด้านหลังพระอุโบสถ.....	398
ภาพลายเส้นที่ 4.8.4.6 แสดงรูปด้านข้างพระอุโบสถ.....	398
ภาพลายเส้นที่ 5.1 ตัวอย่างผังบริเวณวัดกุริทตตปฏิพัทธาราม จ.ปทุมธานี.....	406
ภาพลายเส้นที่ 5.2 ตัวอย่างผังบริเวณวัดเลียบ จ.นครราชสีมา แสดงการอ้างอิงแนวแกน.....	406
ภาพลายเส้นที่ 5.3 ผังบริเวณวัดจันทร์ จ.สงขลา แสดงตัวอย่างการเลือกที่ตั้งเพื่ออนุรักษ์.....	406
ภาพลายเส้นที่ 5.4 ผังบริเวณวัดมหาสวัสดิ์หน้าคพุดาราม จ.นครปฐม.....	407
ภาพลายเส้นที่ 5.5 แสดงที่ตั้งของพระเจดีย์พิพิธภัณฑสถานเครื่องอัฐบริขารหลวงปู่มหาบุญมี.....	407
ภาพลายเส้นที่ 5.6 แผนผังพระมหาธาตุเจดีย์ศรีนครินทราธิราชมหาสันติคีรี วัดสันติคีรี.....	426

ภาพลายเส้นที่ 5.7	แผนผังพระมหาธาตุเจดีย์ พระพุทธธรรมประกาศ วัดพุทธาธิวาส.....	427
ภาพลายเส้นที่ 5.8	แผนผังพระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	427
ภาพลายเส้นที่ 5.9	แผนผังพระธาตุเจดีย์ วัดตรีทศเทพวรวิหาร กรุงเทพมหานคร.....	428
ภาพลายเส้นที่ 5.10	แผนผังพระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์ วัดญาณสังวราราม จ.ชลบุรี.....	428
ภาพลายเส้นที่ 5.11	โครงสร้างของเจดีย์พระธาตุ วัดกุริห์ตตปฏิปทาaram จ.ปทุมธานี.....	429
ภาพลายเส้นที่ 5.12	แผนผังพระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน วัดจันเสน จ.นครสวรรค์.....	429
ภาพลายเส้นที่ 5.13	รูปตัดอาคารพิพิธภัณฑ์เครื่องถ้วยชามหลวงปู่หมาบุญมี วัดป่าวังเลิง.....	430
ภาพลายเส้นที่ 5.14	แสดงรูปแบบที่ว่างภายในพระอุโบสถและพระวิหาร ซึ่งจำแนกเป็น 3 แบบ...	431
ภาพลายเส้นที่ 5.15	แสดงการระบายอากาศภายในโครงหลังคาของพระอุโบสถ.....	434
ภาพลายเส้นที่ 6.1.1	รูปตัดพระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ แสดงตำแหน่งของการใช้งาน.....	445
ภาพลายเส้นที่ 6.1.2	รูปตัดพระอุโบสถ วัดโสธรวรารามวรวิหาร แสดงตำแหน่งของการใช้งาน....	445